

جمهورية العراق
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة الأنبار

AUJLL
مجلة جامعة الأنبار للغات والآداب

مجلة جامعة الأنبار للغات والآداب

مجلة علمية فصلية محكمة
تعنى بدراسات وأبحاث اللغات وآدابها

ISSN:2073-6614
E-ISSN:2408-9680

المجلد (16) العدد (2) الشهر (حزيران)

السنة : 2024

AUJLL

مجلة جامعة الأنبار للغات والآداب

جمهورية العراق
وزارة التعليم العالي والبحث العلمي
جامعة الأنبار - كلية الآداب

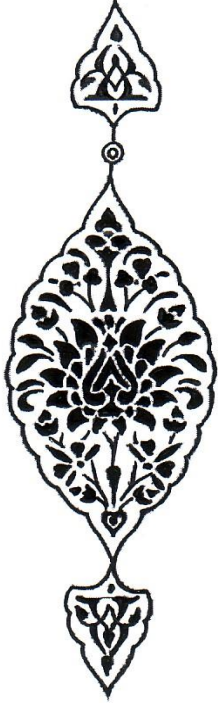
مجلة جامعة الأنبار للغات والآداب

مجلة علمية فصلية محكمة تعنى بدراسات وأبحاث اللغات وآدابها

ISSN : 2073-6614
E-ISSN:2408-9680

رقم الإيداع في دار الكتب والوثائق ببغداد لسنة 1379

العدد : (16) العدد (2) لشهر حزيران - 2024

أسرة المجلة

رئيس تحرير المجلة ومديرها

رئيس التحرير	العراق	الأنبار	النقد الحديث والبلاغة	اللغة العربية / الأدب	كلية الآداب	أستاذ	أ.د. أيسر محمد فاضل	1
مدير التحرير	العراق	الأنبار	علم الأصوات	اللغة الإنكليزية / اللغة	التربية للبنات	أستاذ مساعد	أ.م.د. عمار عبد الوهاب عبد	2

أعضاء هيئة التحرير

عضوًا	أمريكا	فولبريت	الأدب المقارن	اللغة الإنكليزية	الآداب والعلوم	أستاذ	وليم فرانك	3
عضوًا	دولة الإمارات العربية	الشارقة	اللغات الشرقية	اللغات الأجنبية	الآداب والعلوم الإنسانية والاجتماعية	أستاذ	أ.د. عدنان خالد عبد الله	4
عضوًا	الأردن	الأردنية	النقد الحديث	اللغة العربية / الأدب	عميد كلية الآداب	أستاذ	أ.د. محمد أحمد عبد العزیز القضاة	5
عضوًا	الأردن	الأردنية	اللغويات العامة الإسبانية والإنكليزية	اللغات الأوروبية	كلية اللغات الأجنبية	أستاذ	أ.د. زياد محمد يوسف قوقرة	6
عضوًا	العراق	بغداد	ترجمة مصطلحات (فقه اللغة)	اللغة الروسية / فقه اللغة والاسلوبية	كلية اللغات	أستاذ	أ.د. منى عارف جاسم المشهداني	7
عضوًا	الأردن	الأردنية	الأدب واللغة الإيطالية	اللغة الإيطالية	كلية اللغات الأجنبية	أستاذ مشارك	أ.م.د. محمود خليل محمود جرن	8
عضوًا	العراق	الأنبار	الدلالة والنحو	اللغة العربية / اللغة	كلية الآداب	أستاذ	أ.د. طه شداد حمد	9
عضوًا	العراق	الأنبار	اللغة والنحو	اللغة العربية / اللغة	التربية للبنات	أستاذ	أ.د. خليل محمد سعيد مخلف	10
عضوًا	العراق	الأنبار	الرواية	اللغة الإنكليزية / الأدب	التربية للبنات	أستاذ مساعد	أ.م.د. عمر محمد عبد الله	11
عضوًا	العراق	الأنبار	النقد الحديث	اللغة العربية/ الأدب	التربية للبنات	أستاذ مساعد	أ.م. د. شيماء جبار علي	12
عضوًا	العراق	الأنبار	النقد القديم والبلاغة	اللغة العربية/ الأدب	كلية الآداب	أستاذ مساعد	أ.م. د. نهاد فخري محمود	13
عضوًا	العراق	الأنبار	الشعر الإنكليزي	اللغة الإنكليزية / اللغة	كلية الآداب	أستاذ مساعد	أ.م.د. عمر سعدون عايد	14
عضوًا	العراق	الأنبار	اللغة	اللغة الإنكليزية/ اللغة	كلية الآداب	أستاذ مساعد	أ.م.د. محمد يحيى عبدالله	15

شروط النشر في المحلة

تهدف رئاسة تحرير المجلة وأعضاء هيئتها إلى الإرتقاء بمعامل تأثير المجلة تمهيداً لدخول قاعدة بيانات المستوعبات العلمية والعالمية، وطبقاً لهذا تنشر مجلة جامعة الأنبار للغات والآداب البحوث التي تتسم بالرصانة العلمية والقيمة المعرفية، فضلاً عن سلامة اللغة ودقة التوثيق بما يوافق شروطها المدرجة في أدناه:

التسليم :

يم ارسال المراسلات جميعها بما في ذلك اشعارات قرار المحرر وطلبات المراجعة إلى هذه المجلة عبر نظام (E-JOURNAL PLUES) وعبر الرابط : <https://www.aujll.uoanbar.edu.iq/> ، وتقبل البحوث وفقاً للنظام كتابة البحوث (Word و LaTeX) ، وبالاعتماد على نظام التوثيق العالمي APA ، ويجب كتابة النص بمسافة مزدوجة ، في عمود مزدوج باستعمال كتابة من 12 نقطة.

التحضير :

يستعمل برنامج الورد (Word software) لكتابة المقالة. من المهم أن يتم حفظ الملف بالتنسيق الأصلي لبرنامج الورد (Word software) ويجب أن يكون النص بتنسيق افقي. اجعل تنسيق النص بسيطاً قدر الإمكان. ستتم إزالة معظم رموز التنسيق واستبدالها عند معالجة المقالة. وعلى وجه الخصوص ، لا تستعمل خيارات برنامج الورد لتبرير النص أو لوصل الكلمات. ومع ذلك ، يستعمل وجهاً عريضاً ومائلاً وخطوطاً منخفضة ومرتفعات وما إلى ذلك. عند إعداد الجداول ، إذا كنت تستعمل شبكة جدول ، فاستعمل شبكة واحدة فقط لكل جدول فردي وليس شبكة لكل صف. إذا لم يتم استعمال شبكة ، فاستعمل علامات الجدولة ، وليس المسافات، لمحاذاة الأعمدة. ويجب إعداد النص الإلكتروني بطريقة تشبه إلى حد بعيد المخطوطات التقليدية.

الملاحق

يجب إعطاء الصيغ والمعادلات في B ، A الخ إذا كان هناك أكثر من ملحق واحد ، فيجب تحديدها على أنها (أ 1) ، مكافئ. (أ 2) ، وما إلى ذلك ؛ في ملحق لاحق ، مكافئ. (ب 1) وهكذا. وبالمثل Eq. :الملاحق ترقيماً منفصلاً. بالنسبة للجداول والأشكال: الجدول أ-1 ؛ الشكل أ 1 ، الخ

معلومات صفحة العنوان الأساسية

العنوان: موجز وغني بالمعلومات. غالباً ما تستعمل العنوانات في أنظمة استرجاع المعلومات. وتجنب الاختصارات والصيغ قدر الإمكان.

أسماء المؤلفين وعناوين انتسابهم الوظيفي: يرجى الإشارة بوضوح إلى الاسم (الأسماء) المحدد واسم (أسماء) العائلة لكل مؤلف والتأكد من دقة كتابة الأسماء جميعها . و يمكنك إضافة اسمك بين قوسين في البرنامج النصي الخاص بك .

قدم عناوين انتساب المؤلفين (حيث تم العمل الفعلي) أسفل الأسماء: حدد الانتماءات جميعها بحرف مرتفع صغير مباشرة بعد اسم المؤلف وأمام العنوان المناسب. أدخل العنوان البريدي الكامل لكل جهة انتساب ، بما في ذلك اسم الدولة وعنوان البريد الإلكتروني لكل مؤلف ، إذا كان متاحاً.

المؤلف المراسل: حدد بوضوح من سيتعامل مع المراسلات في جميع مراحل التحكيم والنشر ، وأيضاً بعد النشر. تتضمن هذه المسؤولية الإجابة على أي استفسارات مستقبلية حول المنهجية والمواد. تأكد من تقديم عنوان البريد الإلكتروني وأن تفاصيل الاتصال يتم تحديثها من قبل المؤلف المقابل.

عنوان الانتساب: تستعمل الأرقام العربية العالية لمثل هذه الحواشي السفلية. **مثال، اسم المؤلف¹ ، اسم المؤلف²**

المُلخَص

الملخص: الملخصات باللغتين العربية والإنجليزية تكون معلوماتها متطابقة في المعنى، عدد الكلمات في كل ملخص (150-250) كلمة. كما يجب التأكد من صياغة اللغة للملخصات بحيث تكون لغة صحيحة ودقيقة مع مراعاة علامات الترقيم الصحيحة في الفقرات؛ لأن ضعف الصياغة اللغوية للملخصات يؤثر على قبول نشر الأبحاث في الموعد المحدد لها.

تنسيق الملخص: (نوع الخط: Simplified Arabic حجم الخط: 12 ومسافة بادئة 1.5 cm ومسافة النهاية: 1.5cm). ويجب أن يحتوي الملخص على (الأهداف، المنهجية، النتائج، الخلاصة)

الكلمات الدالة: كلمة، كلمة، كلمة. (الكلمات الدالة مفصولة بفواصل، الحد الأدنى 3 كلمات، الحد الأقصى 5 كلمات)

الكلمات الدالة (كلمات افتتاحية)

مطلوب مصطلحات أو كلمات رئيسية، بحد أقصى ثماني كلمات مفتاحية تشير إلى المحتويات الخاصة للنشر وليس إلى أساليبها يحتفظ المحرر بالحق في تغيير الكلمات الرئيسية.

طباعة أو لصق عنوان البحث باللغة العربية (تنسيق عنوان البحث - نوع الخط: Simplified Arabic حجم الخط: 14)

متن البحث:

تنسيق العنوان (اللغة العربية نوع الخط: Simplified Arabic حجم الخط: 12). (اللغة الإنجليزية نوع الخط: Times New Roman حجم الخط: 12).

تنسيق الفقرة: استعمل هذا التنسيق لطباعة الفقرات داخل العناوانات. توثيق المرجع آخر الفقرة (بالاسم الأخير للمؤلف، السنة) توثيق مرجع لغة انجليزية (Last Name, Year). (اللغة العربية: نوع الخط: Simplified Arabic وحجم الخط: 12). (اللغة الإنجليزية نوع الخط: Times New Roman وحجم الخط: 10 ومسافة بادئة 0.5 للفقرة).

الرسوم التوضيحية

- نقاط عامة

تأكد من استعمال حروف وأحجام موحدة لعملك في الرسوم التوضيحية.

قم بتضمين الخطوط المستعملة إذا كان التطبيق يوفر هذا الخيار.

استهدف الخطوط الاتية في الرسوم التوضيحية: Arial أو Courier أو Times New Roman أو Symbol أو استعمال الخطوط التي تبدو متشابهة.

قم بترقيم الرسوم التوضيحية وفقاً لتسلسلها في النص.

استعمال اصطلاح تسمية منطقي لملفات الرسوم التوضيحية.

قدم تعليقاً على الرسوم التوضيحية بشكل منفصل.
حدد حجم الرسوم التوضيحية بالقرب من الأبعاد المطلوبة للإصدار المنشور.
أرسل كل رسم توضيحي كملف منفصل.
الصور الفوتوغرافية الملونة أو الرمادية (الألوان النصفية)، احتفظ بها بحد أدنى 300 نقطة في البوصة.
رسومات خطية نقطية (بيكسل أبيض وأسود خالص) (TIFF أو JPEG)، احتفظ بحد أدنى 1000 نقطة في البوصة. تركيبة خط
نقطي / نصف نغمة (ألوان أو تدرج رمادي) (TIFF أو JPEG)، احتفظ بحد أدنى 500 نقطة في البوصة.
الرجاء تجنب ما يأتي :
ملفات الإمداد (مثل GIF و BMP و PICT و WPG) تحتوي هذه عادةً على عدد قليل من البكسل ومجموعة محدودة من الألوان ؛
توفير الملفات منخفضة الدقة للغاية ؛
إرسال رسومات كبيرة بشكل غير متناسب مع المحتوى
- الشكل التوضيحي

تأكد من أن كل رسم توضيحي يحتوي على تعليق. والتعليقات منفصلة عن بعضها ولا تتعلق بشكل واحد فقط. يجب أن يشتمل التعليق على عنوان موجز (وليس على الشكل نفسه) ويكون وصفاً للرسم التوضيحي. احتفظ بالنص في الرسوم التوضيحية بحد أدنى ولكن اشرح جميع الرموز والاختصارات المستعملة.

- الرسوم التوضيحية

حدد حجم الرسوم التوضيحية وفقاً لمواصفات المجلة الخاصة بعرض الأعمدة. يتم تقليل الأشكال بشكل عام إلى عرض عمود واحد (8.8 سم) أو أصغر. أرسل كل رسم توضيحي بالحجم النهائي الذي تريد أن يظهر به في المجلة. • يجب أن يحضر كل رسم توضيحي للاستنساخ 100٪. • تجنب تقديم الرسوم التوضيحية التي تحتوي على محاور صغيرة ذات تسميات كبيرة الحجم. • تأكد من أن أوزان الخط ستكون 0.5 نقطة أو أكثر في الحجم النهائي المنشور. سوف تتراكم أوزان الخط التي تقل عن 0.5 نقطة بشكل سيئ.

- الجداول

يجب أن تحمل الجداول أرقامًا متتالية. الرجاء إضافة العنوانات مباشرة فوق الجداول

الاستشهاد المصادر

برنامج إدارة المراجع

استعمال ملحقات الاقتباس من أنماط المنتجات، مثل: Mendeley أو Endnote plugin

قائمة المصادر والمراجع

ملاحظة مهمة : قائمة المراجع في نهاية البحث مرتبة ترتيباً هجائياً، وإذا استعمل الباحث مصادر باللغة العربية وأخرى باللغة الإنجليزية فيجب أن تُرفق في نهايته قائمتان بالمراجع باللغتين العربية ثم الإنجليزية وفي حال عدم توفر مراجع باللغة الإنجليزية تترجم المراجع العربية وتضاف في نهاية البحث.

المجلة تعتمد نظام الـ APA في التوثيق. دليل المؤلف يوضح آلية التوثيق في نظام الـ APA (اللغة العربية: نوع الخط Simplified Arabic حجم الخط: 10.5)

أمثلة:

الكتب:

الأسد، ن. (1955). مصادر الشعر الجاهلي. (ط1). مصر: دار المعارف.

مقالة أو فصل في كتاب:

الخلف، ع. (1998). الجفاف وأبعاده البيئية في منطقة الرياض. في منطقة الرياض دراسة تاريخية وجغرافية واجتماعية، (ص 174-278). الرياض: إمارة منطقة الرياض.

توثيق المجلة

مشاقبة، أ. (2011). الإصلاح السياسي المعنى والمفهوم. مجلة الدبلوماسية الأردني، 2 (2)، 24-33.

ورقة علمية من مؤتمر:

مزريق، ع. (2011). دور التعليم العالي والبحث العلمي في تحقيق تنمية اقتصادية واجتماعية مستدامة. المؤتمر العربي الأول الرؤية المستقبلية للنهوض بالبحث العلمي في الوطن العربي، 2011- آذار، جامعة اليرموك، إربد.

الرسائل الجامعية:

السبتين، أ. (2014). المشكلات السلوكية السائدة لدى طفل الروضة في محافظة الكرك من وجهة نظر المعلمات، رسالة ماجستير غير منشورة، جامعة مؤتة، الأردن.

يجب كتابة المراجع بالشكل الآتية:

1. يكتب مع مؤلف واحد

تضمين (إن وجد): الاسم الأخير للمؤلفين والاسم الأول ؛ سنة النشر؛ لقب؛ طبعة (إن لم تكن الأولى) ؛ مكان النشر والناشر.

أمثلة

نيوت. ار. ١٩٨٨. اللافتاريات: دراسة استقصائية للحفظ النوعي. نيويورك. مطبعة جامعة أكسفورد.

بينك، ار. دبلو. ١٩٧١. لافقاريات المياه العذبة في الولايات المتحدة. الطبعة الثانية. نيويورك. جون ولي وسونس.

2. كتب مع مؤلفين أو أكثر

ويلستر، ار.ال. و ولفروم، ام، ال. ١٩٦٢. طرق في كيمياء الكربوهيدرات. نيويورك ولندن. الصحافة الأكاديمية.

بونابيو، اي. دوريكو، ام. و ثراولاز، جي. ١٩٩٩. ذكاء السرب: من النظم الطبيعية إلى الاصطناعية. نيويورك. مطبعة جامعة أكسفورد.

3. الكتب الإلكترونية

يجب تقديم نفس المعلومات بالنسبة للكتب المطبوعة، انظر الأمثلة أعلاه. بالنسبة للكتب التي تمت قراءتها أو تنزيلها من موقع مكتبة أو مواقع لبيع الكتب، يجب إضافة المعلومات التي تفيد بأنه كتاب إلكتروني في نهاية المرجع. مثال:

بون، ان. كي و كيو، اس. ٢٠١٢. نموذج لهيكل المعادلة. نيويورك: مطبعة جامعة أكسفورد. الكتاب الإلكتروني.

تتوفر أحياناً بعض الكتب التي انتهت صلاحية حقوق النشر الخاصة بها مجاناً على الإنترنت (وهي في الملك العام). في هذه الحالات ، يجب عليك إضافة عنوان URL الكامل (.... // http) (أو الرابط الذي قدمه الناشر وتاريخ وصولك ، تاريخ تنزيل / قراءة الكتاب.

4. فصول الكتاب

تضمين (إن وجد): الاسم (الأسماء) الأخير والاسم (الأسماء) الأول لمؤلف (مؤلفي) فصل الكتاب. سنة النشر. عنوان فصل من الكتاب. في الاسم الأول والعائلة للمحررين والمحرر (المحررون) بين قوسين. عنوان الكتاب. الطبعة (إن لم يكن 1: ش). مكان النشر: الناشر ، أرقام صفحات الفصل.

مثال:

مرتس، جي. اي. ١٩٩٣. الكلوروكربونات وكلورو هيدروكربونات. في: كروسجويتز و هو- كرانت ام (ادس)، موسوعة التكنولوجيا الكيميائية. نيويورك. جون ولي و سونس، ٤٠-٥٠.

5. مقالات المجالات

تضمين (إن وجد): اسم العائلة والحرف الأول من الاسم (الأسماء) الأول للمؤلف (المؤلفين). سنة النشر. عنوان المقال. اسم المجلة المجلد (العدد): أرقام صفحات المقالة. مثال:

شاشانك شارما، رافي شارما. ٢٠١٥. دراسة عن الخصائص البصرية للبلورات النانوية بالمغنيسيوم المشبع بالزنك، كثافة العمليات. علوم. جي. ٢ (١) ١٢٠-١٣٠
6. مقالات المجالات الإلكترونية

تم تضمين نفس المعلومات لمقالات المجالات (انظر المثال أعلاه) ورقم DOI. DOI.

(معرف الكائن الرقمي) لتعريف كائن بشكل فريد مثل مقالة إلكترونية. أرقام دائمة ، مما يجعل من .

السهل تحديد موقع المقالات حتى إذا تم تغيير عنوان للمقالة ال URL.

ارقام المقالة وفي بعض U فيجب معرفة الكائن الرقمي للمقالة من قبل كبار الناشرين. إذا لم يكن هناك كائن رقمي للمقالة يتم تعيين الحالات تاريخ الوصول للموقع (بشكل أساسي المقالات المتوفرة مجاناً على الإنترنت). مثال:

داس، جي. و اجاريا، بي، سي. ٢٠٠٣. الهيدرولوجيا وتقييم جودة المياه في مدينة كوتاك ، الهند. تلوث الماء والهواء والترربة، ١٥٠: ١٦٣-١٧٥. دوى: ١٠.٢٣. ١ / ١٠٢٦١٩٣٥١٤٨٧٥.

7. الرسائل الجامعية والأطروحات .

قم بتضمين معلومات حول الجامعة التي تخرجت منها والمسمى الوظيفي للدرجة العلمية. مثال:

علي ، س.م. ٢٠١٢. التقييم الهيدرولوجي البيئي لمنطقة بغداد. أطروحة دكتوراه. قسم الجيولوجيا، كلية العلوم، جامعة بغداد، العراق.

8. أوراق وقائع المؤتمرات والندوات

يتم نشر المحاضرات / العروض التقديمية في المؤتمرات والندوات في مختارات تسمى الوقائع. يجب إدراج عنوان وسنة ومدينة المؤتمر إذا كانت معروفة. تضمين المساهمات الفردية في وقائع المؤتمر، إذا نشرت في مجملها (وليس مجردة فقط) تعامل كفصول في الكتب. مثال:

ميشرا ار. ١٩٧٢. دراسة مقارنة لصافي الإنتاجية الأولية للغابات الجافة النفضية والمراعي في فاراناسي. ندوة حول البيئة الاستوائية مع التركيز على الإنتاج العضوي. معهد البيئة الاستوائية، جامعة جورجيا: ٢٧٨-٢٩٣.

ملاحظة مهمة : يجب ترجمة المصادر والمراجع إلى اللغة الإنكليزية .

المحتويات

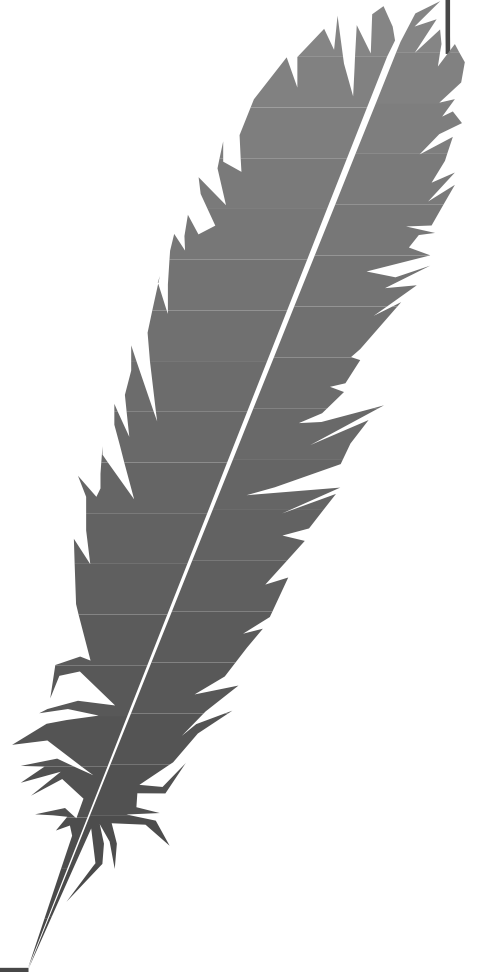
الصفحة	اسم الباحث أو الباحثين	عنوان البحث	ت
1 - 18	م.د إبراهيم محمد سرهيد	الانساق المضمره في شعر (علي بن الجهم) (ت249 هـ) " دراسة في ضوء النقد الثقافي "	.1
19 - 28	م.م. حميد مصلح حسين أ.د. بيان محمد الجبوي	شروح المنظومات التصريفية للجندى (ت669هـ) دراسة موازنة	.2
29 - 39	إسراء راشد مهدي الكبيسي	A Pragmatic Study of Speech Acts in Dryden's "The Medal and Absalom, Achitophel: A Comparative Study	.3
40 - 55	هدى هادي جاسم الجبوري	Peaceful Co-existence in Muriel Rukeyser's Poem and Denise Levertov's Making Peace.	.4
56 -79	ا.م.د. محمد مصلح مهدي صالح	جاىگاه روىكردهاى فمىنىستى در ادبىات ايران و عراق و ابزار ادبىات در خدمت كاركردهاى فمىنىستى	.5
80 - 90	ا.م. اشواق محمد مطلق	Соматическая метафора в российском и арабском политическом дискурсе (на примере выступлений Владимира Путина и Мохаммеда Шиаа Аль- Судани)	.6

بسم الله الرحمن الرحيم

كلمة هيئة التحرير:

المعرفة كنز الإنسانية ومفتاح الثقافة وسعادة الشعوب ، والبحث العلمي هو بداية المعرفة فلسفة وفكرًا تاريخًا وثقافة ، وتعد اللغات والأداب الوسيلة التي تُنمي المهارات عبر الإحاطة والإدراك والفهم ، مما تسهم في نقل المعرفة عبر الأجيال، فضلا عن بناء الإنسان ، وصناعة المستقبل ، ولقد أثرنا أن نعتمد منهج تنوع الموضوعات في اللغات جميعها، وأن نستقطب الباحثين من خارج العراق وداخله ، ف جاء العدد حافلاً ببحوث خضعت للتقويم والتحكيم العلميين الدقيقين، وبتحكيم دولي ومحلي. ونحسب أنها ستسهم إسهامًا فاعلاً في تعميق الفكر العلمي، وتأصيل مناهج البحث لدى الدارسين، وهذا الجهد الكبير هو ثمرة من ثمرات هيئة التحرير وعملها الدؤوب لإكمال هذا العدد و إصداره.

رئيس تحرير المجلة

Journal family

Editor-in-Chief and Director of the Journal

Dr. Ayser Mohamed Fadel	Professor	Faculty of Arts	Arabic / Literature	Modern Criticism and Rhetoric	Anbar	Iraq	Editor in Chief
Dr. Ammar Abdel Wahab Abed	Assistant Professor	Education for Women	English / Linguistics	Phonetics	Anbar	Iraq	Managing Editor

Editorial board members

William Franke	Professor	Arts and Sciences	English	Comparative Arts	Vanderbilt University	US	Member
Dr. Adnan Khaled Abdullah	Professor	Arts, Humanities and Social Sciences	foreign languages	Oriental Languages	Sharjah	United Arab Emirates	Member
Dr. Mohamed Ahmed Abdel Aziz Al-Qudat	Professor	Dean of the Faculty of Arts	Arabic / Arts	Modern Criticism	Jordanian	Jordan	Member
Dr. Ziyad Muhammad Yusuf Quqazah	Professor	Faculty of Foreign Languages	European languages	General Linguistics Spanish and English	Jordanian	Jordan	Member
Dr. Mona Aref Jassim Al Mashhadani	Professor	Faculty of languages	Russian / philology and stylistics	Translation Of Terms (Philology)	Baghdad	Iraq	Member
Dr. Mahmoud Khalil Mahmoud Jarn	Associate professor	Faculty of Foreign Languages	Italian	Italian Language and Arts	Jordanian	Jordan	Member
Dr. Taha Shaddad Hamad	Professor	Faculty of Arts	Arabic / Linguistics	Syntax and Semantics	Anbar	Iraq	Member
Dr. Khalil Muhammad Saeed Mukhlif	Professor	Education for Women	Arabic / Linguistics	Language and Syntax	Anbar	Iraq	Member
Dr. Omar Mohammad Abdullah Jassim	Assistant Professor	Education for Women	English /Literature	Novel	Anbar	Iraq	Member
Dr. Shaima Jabbar Ali	Assistant Professor	Education for Women	Arabic /Literature	Modern Criticism	Anbar	Iraq	Member
Dr. Nihad Fakhry Mahmoud	Assistant Professor	Faculty of Arts	Arabic /Literature	Ancient Criticism and Rhetoric	Anbar	Iraq	Member
Dr. Omar Saadoon Ayyed	Assistant Professor	Faculty of Arts	English / Linguistics	English poetry	Anbar	Iraq	Member
Dr. Mohamad Yahya Abdullah	Associate professor	Faculty of Arts	foreign languages	Applied linguistics	Anbar	Iraq	Member

Terms of publication in the journal

Guide for Authors

General Details for Authors

Submission

Articles may be submitted online to this journal. Editable files (e.g., Word, LaTeX) are required to typeset your article for final publication. All correspondence, including notification of the Editor's decision and requests for revision, is sent by e-mail. Contributions to this journal may be submitted either online or outside the system.

Text should be typed double-spaced, in a double column using 12-point type.

Preparation

Use of word processing software

It is important that the file be saved in the native format of the word processor used. The text should be in Horizontal format. Keep the layout of the text as simple as possible. Most formatting codes will be removed and replaced on processing the article. In particular, do not use the word processor's options to justify text or to hyphenate words. However, do use bold face, italics, subscripts, superscripts etc. When preparing tables, if you are using a table grid, use only one grid for each individual table and not a grid for each row. If no grid is used, use tabs, not spaces, to align columns. The electronic text should be prepared in a way very similar to that of conventional manuscripts.

Article structure

Appendices

If there is more than one appendix, they should be identified as A, B, etc. Formulae and equations in appendices should be given separate numbering: Eq. (A.1), Eq. (A.2), etc.; in a subsequent appendix, Eq. (B.1) and so on. Similarly, for tables and figures: Table A.1; Fig. A.1, etc.

Essential title page information

Title: Concise and informative. Titles are often used in information-retrieval systems. Avoid abbreviations and formulae where possible.

Author names and affiliations: Please clearly indicate the given name(s) and family name(s) of each author and check that all names are accurately spelled. You can add your name between parentheses in your own script behind the

English transliteration. Present the authors' affiliation addresses (where the actual work was done) below the names. Indicate all affiliations with a lower--case superscript letter immediately after the author's name and in front of the appropriate address. Provide the full postal address of each affiliation, including the country name and, if available, the e-mail address of each author.

Corresponding author: Clearly indicate who will handle correspondence at all stages of refereeing and publication, also post-publication. This responsibility includes answering any future queries about Methodology and Materials. Ensure that the e-mail address is given and that contact details are kept up to date by the corresponding author.

Affiliation address: Superscript Arabic numerals are used for such footnotes.

Abstract

Abstract (250 words maximum) should be a summary of the paper and not an introduction. Because the abstract may be used in abstracting journals, it should be self-contained (i.e., no numerical references) and substantive in nature, presenting concisely the objectives, methodology used, results obtained, and their significance.

Keywords

Subject terms or keywords are required, maximum of eight. Key words referring to the special contents of the publication, and not to its methods. The editor retains the right to change the Key words.

Acknowledgements

Collate acknowledgements in a separate section at the end of the article before the references and do not, therefore, include them on the title page, as a footnote to the title or otherwise. List here those individuals who provided help during the research (e.g., providing language help, writing assistance or proof reading the article, etc.).

Artwork

General points

Make sure you use uniform lettering and sizing of your original artwork.

Embed the used fonts if the application provides that option.

Aim to use the following fonts in your illustrations: Arial, Courier, Times New Roman, Symbol, or use fonts that look similar.

Number the illustrations according to their sequence in the text.

Use a logical naming convention for your artwork files.

Provide captions to illustrations separately.

Size the illustrations close to the desired dimensions of the published version.

. TIFF (or JPEG): Color or grayscale photographs (halftones), keep to a minimum of 300 dpi.

TIFF (or JPEG): Bitmapped (pure black & white pixels) line drawings, keep to a minimum of 1000 dpi. TIFF (or JPEG): Combinations bitmapped line/half-tone (color or grayscale), keep to a minimum of 500 dpi.

Please do not:

Supply files (e.g., GIF, BMP, PICT, WPG); these typically have a low number of pixels and limited set of colors;

Supply files that are too low in resolution;

Submit graphics that are disproportionately large for the content.

Figure captions

Ensure that each illustration has a caption. Supply captions separately, not attached to the figure. A caption should comprise a brief title (not on the figure itself) and a description of the illustration. Keep text in the illustrations themselves to a minimum but explain all symbols and abbreviations used.

Illustrations

Size your illustrations according to the journal's specifications for column widths. Figures are generally reduced to either one-column width (8.8 cm) or smaller. Submit each illustration at the final size in which you would like it to appear in the journal. Each illustration should be prepared for 100% reproduction. •Avoid submitting illustrations containing small axes with oversized labels. •Ensure that line weights will be 0.5 points or greater in the final published size. Line weights below 0.5 points will reproduce poorly

Tables

Tables should bear consecutive numbers. Please add headings immediately above the tables

Works cited

Reference management software

Using citation plugins from products styles, such as Mendeley or Endnote plugin.

References should be given in the following form:

1. Books with one Author

Include (if available): authors last name and first name; year of publication; title; edition (if not 1st); place of publication and publisher.

Examples

New, T. R. 1988. Invertebrate: Surveys for conservation. New York. Oxford University Press.

Pennak , R.W.1971. Freshwater invertebrates of the United States. 2nd ed. New York. John ?Wily & Sons .

2. Books with two or more Authors

Whistler, R. L. and Wolfrom, M. L. 1962. Methods in carbohydrate chemistry (I). New York and London. Academic press.

Bonabeau, E., Dorigo, M., and Theraulaz, G. 1999. Swarm Intelligence: From Natural to Artificial Systems. New York. Oxford University Press.

3. E-books

The same information should be provided as for printed books, see examples above. For books that have been read or downloaded from a library website or bookshop you should add the information that it is an e-book at the end of the reference.

Example:

Bowen, N. K. and Guo, S. 2012. Structural equation modeling. New York: Oxford University Press. E-book.

Some books whose copyright have expired are sometimes freely available on the internet (They are in the public domain.). In those cases you should add the complete URL (http ://....) or the link provided by the publisher and your date of access, the date you downloaded/read the book.

4. Book Chapters

Include (if available): Last name(s) and first name(s) of author(s) of book chapter. Year of publication. Title of book chapter. In first and family name(s) of editor(s) and ed(s) in brackets. Title of book. Edition (if not 1:st). Place of publication: publisher, page numbers of chapter.

Example

Mertens, J. A. 1993. Chlorocarbons and chlorhydrocarbons. In: Kroschwitz and Howe-Grant M (eds), Encyclopedia of Chemical Technology. New York: John Wiley & Sons , 40-50.

5. Journal Articles

Include (if available): Last name(s) and the first letter of the first name (s) of author(s). Year of publication. Title of article. Journal name Volume (issue): page numbers of article.

Examples:

Shashank Sharma, Ravi Sharma, 2015 . Study on th optical properties of MN doped ZnS nanocrystals, Int. Sci. J. 2 (1) 120–130.

6. Electronic Journal Articles

Same information included as for journal articles (see example above) and a

DOI-number. DOI (Digital Object Identifier) is used to uniquely identify an object such as an electronic article. DOI-numbers are permanent, which makes it possible to easily locate articles even if the URL of the article has changed. Articles are assigned DOI-numbers by major academic publishers. If there is no DOI-number, you should give the URL-link of the article and in some cases access date (mainly articles that are freely available on the internet).

Example:

Das, J. and Acharya, B. C. 2003. Hydrology and assessment of lotic water quality in Cuttack City, India. Water, Air and Soil Pollution, 150:163-175. doi:10.1023/A:1026193514875

7. Dissertations and theses

Include information about university of graduation and title of degree.

Examples

Ali, S.M. 2012. Hydrogeological environmental assessment of Baghdad area. Ph.D. Thesis, Department of Geology, College of Science, Baghdad University, Iraq.

8. Conference Proceedings and Symposia papers

Lectures/presentations at conferences and seminars are published in anthologies called proceedings. Title, year and city of conference are to be included if known. Individual contributions to conference proceedings, if published in their totality (not abstract only) are treated as chapters in books.

Example:

Mishra R. 1972. A comparative study of net primary productivity of dry deciduous forest and grassland of Varanasi. Symposium on tropical ecology with emphasis on organic production. Institute of Tropical Ecology, University of Georgia: 278-293.

In the name of God, the most gracious, the most merciful

Editorial board word:

Knowledge is viewed as humanity's treasure, the key to culture, and the source of people's pleasure, whereas scientific research is the philosophical, intellectual, historical, and cultural onset of knowledge. Languages and literature are the mechanisms by which skills are developed via consciousness, perception, and comprehension, which help to the transference of knowledge between generations, as well as molding an individual and shaping the future. The editorial board have opted to adopt an approach of topics' diversity in all languages, to attract researchers from outside and inside Iraq. The strategy of diversity resulted in a large number of studies that underwent international and local scientific reviewing and assessment. We believe that those studies will make a significant contribution to the development of scientific intellect and the establishment of academic research methodologies for researchers. This substantial effort is the result of the editorial staff's diligent efforts to complete and publish this issue

Editor-in-Chief of the magazine

**The position of feminist approaches in the literature of Iran and Iraq
and the tools of literature in serving feminist functions****Mahdi Mohammed Musleh****Ministry of Higher Education and Scientific Research- Office of the Administrative
Undersecretary- Ministry Headquarters****ABSTRACT:****Received: 2024-03-13****Accepted: 2024-05-07****First published on line: 2024-06-22****ORCID:****DOI:10.37654/aujll.2024.147758.1076****Corresponding autho :Mohammed
Mahdi.****Cite as:**

Mahdi, M. (2024). The position of feminist approaches in the literature of Iran and Iraq and the tools of literature in serving feminist functions. *Anbar University Journal of Languages & Literature*, 16(2), 56-79. doi: 10.37654/aujll.2024.147758.1076

©Authors, 2024, College of Arts, university of Anbar. This is an openaccess article under the CC BY 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

One of the most important topics of contemporary literature is the interest in women and their place in the family and thus society. The topic of women and their centrality in literary works is one of the most important topics and discussions in the last two centuries, and it has received the attention of many researchers in various fields of society, culture, politics, and even literature.

Women have had their special position and position in the society and culture of various countries and in all eras. Women had a prominent presence in the ancient history of Iran, which is the same period of civilization and culture of the Semitic Arabs among the Rodanians and after them the pre-Islamic Arabs who lived in the desert, such as the Arabs of the Arabian Peninsula, Iraq, Syria, and others, where There were clear differences and similarities between these two cultures in the social and cultural status of this human race. In this research, we discuss how female symbols entered contemporary literature as one of the indicators of social developments, taking into account the social realities of Iranian and Arab society. The entry of female symbols into literature, especially contemporary poetry, is not an accidental event, but rather the result of the transformation of social relations in the world. The applicant. The change in the status and role of women in today's advanced world has led to the formation of a kind of harmony between the groups of society. Under the female symbols of poets and writers, broad mythological meanings were revived as they attempted to revive a part of society that had been hidden for many years, namely women and their functions. In the mythology of Iran and the world, women have diverse and different positions, based on their societies and cultures, and sometimes these roles conflict with each other, and this application is not a feminist effort. However, breathing the delicate spirit into the poems of the current era, going into the field and describing the hidden society, which was able to grow and emerge in light of modernity, and these efforts have examples in Persian and Arabic literature, is one of the important issues related to mythological and epic discussions.

KEYWORDS: Feminism, women, contemporary literature, modernity, myth.**موقف المقاربات النسوية في الأدب الإيراني والعراقي وأدوات الأدب في خدمة الوظائف النسوية****محمد مصلح****وزارة التعليم العالي والبحث العلمي - مكتب الوكيل الإداري - مقر الوزارة****المخلص :**

من أهم موضوعات الأدب المعاصر هو الاهتمام بالمرأة ومكانتها في الأسرة وبالتالي المجتمع. ويعد موضوع المرأة ومركزيتها في الأعمال الأدبية من أهم المواضيع والنقاشات في القرنين الأخيرين ، وقد حظيت باهتمام العديد من الباحثين في مختلف مجالات المجتمع الثقافية والسياسية وحتى الأدبية. ولقد كان للمرأة ومكانتها الخاصة في مجتمع وثقافة مختلف البلدان وفي جميع العصور ، وللمرأة حضور بارز في تاريخ إيران القديم وهي نفس فترة حضارة وثقافة العرب الساميين بين الرودانيين وما بعدهم من العرب الجاهليون

الساكنون في الصحراء مثل عرب شبه الجزيرة العربية والعراق وسوريا وغيرها ، حيث كان هناك اختلافات وتشابهات واضحة بين هاتين الثقافتين في الوضع الاجتماعي والثقافي لهذا الجنس البشري.

ويتم في هذا البحث مناقشة كيفية دخول الرموز النسائية إلى الأدب المعاصر كأحد مؤشرات التطورات الاجتماعية ، مع الأخذ في الاعتبار الحقائق الاجتماعية للمجتمع الإيراني والعربي ، وإن دخول الرموز النسائية في الأدب بصورة عامة ، والشعر المعاصر خاصة ، ليس حدثاً عارضاً ، بل هو نتيجة تحول العلاقات الاجتماعية في العالم المتقدم .

وقد تسبب تغيير وضع المرأة ودورها في عالم اليوم المتقدم الى تشكيل نوع من الانسجام بين فئات المجتمع . وفي ظل الرموز النسائية للشعراء والكتّاب، تم إحياء معاني أسطورية واسعة وهم يحاولون بذلك إعادة إحياء جزء من المجتمع كان مخفياً لسنوات عديدة ، ألا وهو المرأة ووظائفها.

وللمرأة في أساطير إيران والعالم ، مواقف متنوعة ومختلفة، بناءً على اختلاف مجتمعاتها وثقافتها، وأحياناً تتعارض هذه الأدوار مع بعضها البعض الآخر، وتعد هذه الأدوار جهداً نسوياً خالصاً. غير أنه أدى الى نفخ الروح الرقيقة في قصائد العصر الحالي ، والنزول إلى الميدان ، ووصف المجتمع الخفي ، واستطاعت أن تنمو وتبرز في ظل الحداثة، ولهذه الجهود أمثلة في الأدبين الفارسي والعربي، وهي إحدى القضايا الهامة والخاصة بالمناقشات الأسطورية والمحمية.

الكلمات الافتتاحية : النسوية، المرأة، الأدب المعاصر، الحداثة، الأسطورة.

جایگاه رویکردهای فمینیستی در ادبیات ایران و عراق و ابزار ادبیات در خدمت کارکردهای فمینیستی

وزارت تحصیلات عالی و بحث علمی- معاونت اداری - ستاد وزارت

از موضوعات با اهمیت ادبیات معاصر ، دقت و توجه به زن و موقعیت وی در خانواده و به تبع آن اجتماع است . موضوع زنان و محوریت آن ها در آثار ادبی از موضوعات و مباحث با اهمیتی است که در طی دو قرن اخیر، توجه عده زیادی از پژوهشگران را در عرصه های مختلف اجتماع، فرهنگ ، سیاست و حتی ادبیات به خود جلب نموده است. زن در اجتماع و فرهنگ کشورهای مختلف، در همه دوران ، مقام و مرتبه ویژه خود را دارا بوده است ، زن در تاریخ ایران قدیم که با تمدن و فرهنگ اعراب سامی نژاد بین رودان، هم دوره بود و به پیروی آن اعراب جاهلی صحرا نشین، مانند عرب های شبه جزیره عربستان، عراق، سوریه و غیره حضوری پررنگ داشته و به طور نسبی، این دو فرهنگ در زمینه مرتبه و جایگاه اجتماعی و فرهنگی این نوع بشر، دارای تفاوت ها و مشابهت های واضح می باشند . در این تحقیق با در نظر گرفتن واقعیت های اجتماعی جامعه ی ایرانی و عربی ، به چگونگی ورود نمادهای زنانه در ادبیات معاصر به عنوان یکی از شاخصه های تحولات اجتماعی پرداخته می شود. ورود نمادهای زنانه در ادبیات علی الخصوص شعر معاصر سرمنشا یک جریان و واقعه نیست بلکه نتیجه ی دگرگونی ارتباطات اجتماعی در دنیای پیشرفته است . سبب گردید که موقعیت و نقش زن در جهان پیشرفته امروزی تغییر کند و گونه ای هماهنگی میان گروه های جامعه شکل بگیرد. در سایه سمبل های زنانه شاعران و نویسندگان معانی گسترده اسطوره ای احیا گردید و تلاش می کنند قسمتی از اجتماع را که سالیان زیادی مخفی بوده است را دوباره مطرح کند زن و عملکرد های او ، از مسایل با اهمیت و مشخص بحث های اسطوره شناسی و حماسی می باشد . در اساطیر ایران و جهان، زنان جایگاه متفاوت و مختلفی را دارا می باشند که بر پایه جامعه ها و فرهنگ های آن ها، بعضاً این نقش ها با یکدیگر مغایر می باشند و این کاربرد یک تلاش فمینیستی نمی باشد هرچند دمیدن روح لطیف به اشعار عصر کنونی و به میدان آمدن و وصف کننده پنهان جامعه هست که در

زیر سایه مدرنیته امکان رشد و پدیدار شدن پیدا کرده است و این کوشش ها هم در ادبیات فارسی و هم در ادبیات عربی نمونه هایی دارد.

کلید واژگان (فمینیسم ، زن ، ادبیات معاصر ، مدرنیته ، اسطوره)

مقدمه

یکی از موضوعات و مباحث مهم و پر قدرت در ادبیات ، گفتمان جنسیت می باشد . و با در نظر گرفتن این که زبان و ادب فارسی و عربی از زمره زبان هایی می باشند که در قالب گفتمان مرد سالاری صورت گرفته است . (نامدار ، 1392، ص12) به نوعی می توان گفت که زن ستیزی در ادبیات کهن فارسی و عربی به صورت غالب می باشد و به راحتی میتوان در شعر شاعران برتری مردان نسبت به زنان را مشاهده کرد . در اکثر موارد زن را شخصیتی ضعیف و فرودست نشان می دهند و باورهای سنتی ریشه در ادبیات کهن دارد و حتی بعضا در اشعار معاصر هم می توان این افکار سنتی را به وضوح دید با این تفاوت که به شدت آثار عصر کهن نمی باشد . با شروع مدرنیته در ایران، جلوه های فمینیسم نیز به تبع آن در ادبیات ایران علی الخصوص در داستان کوتاه نمایان گردید که در آن توجه به جنبه های فرهنگی جنسیت و زبان و جنسیت و ذهنیت (تحت عنوان زنانه نویسی) اهمیتی فوق العاده یافت. رویکرد فمینیسم را در آثار داستانی زنان دهه هشتاد می توان رویت نمود. شهامت و بی پروایی در پرداخت به مفاهیم و مسایلی که تا به امروز در ادبیات زنان خیلی کم به آنها پرداخته اند شدت بیشتری پیدا می کنند . و اعتراض بر ضد تسلط و شایسته سالاری مردانه بر روابط اجتماعی و شخصی به مفهوم اساسی آثار این برهه از تاریخ مبدل می گردد لکن موضوعی که بیشتر از همه جدید و نو می باشد، پیدایش جهان و زبان زنانه و استقلال جهان بینی و زبان مردانه است . (عبداللهیان، 1385، ص30) زن های نویسنده در این سالیان افزون بر رویش کمی نوشته هایشان ، با سنجش فرمها و مفاهیم تازه ، سبب ارتقاء کیفی این اثرها نیز شدند. پس از آن در دهه هشتاد، بخصوص سال های پایانی آن، جسارت فروخورده زنان در پرداختن به موضوعاتی که ممنوعه تلقی می شدند ، قدرت حضور یافت و استفاده خودآگاه از زبان زنانه و به طور کلی ایجاد جهان زنانه در اثر، بیش از پیش رخ نمود، چنانکه به جرأت می توان از خلق ادبیاتی مستقل و مجزا از ادبیات مردان خیر داد. (حسینی، 1384، ص43)

در این دوران بود که حضور زنان در ادبیات به نحو چشمگیری افزایش کمی و کیفی داشته است. این حضور تا حد زیادی توانسته انگاره های جنسیتی و مردسالارانه غلط رایج در ادبیات گذشته ایران را تغییر دهد. هرچند پس از انقلاب مشروطه در ایران و در حال حاضر زن ها بطور مداوم نقشی چشمگیر و موثر در ادبیات ایران دارا بودند ، لکن این بودن در طول چند دهه گذشته به گونه ای محکم و منسجم و اثرگذار بوده که به تحکیم موقعیت زنان در عرصه ادبیات، همگام با مردان سبب گردیده است. (رادفر ، 1378، ص15) حضور فعال زنان در عرصه ادبیات و

خلق آثاری که از اندیشه و وجود آنان بر می‌خیزد، به باور بسیاری مهم‌ترین تاثیر را بر رویکرد مردانه در تاریخ ادبیات ایران گذاشته است و توانسته خط بطلان بر انگاره‌های غلط موجود در ادبیات مردانه بکشد که سال‌ها زن را موجودی ضعیف، ستم‌پذیر، تحت سلطه، نیازمند، خطاکار و اغواکننده به تصویر کشیده است. نویسندگان زن معاصر با آگاهی کامل نسبت به حقوق و چالش‌های زنان، ادبیات معاصر را در مسیری قرار داده‌اند که دیگر القاءکننده سلطه‌پذیری زنان نیست بلکه زن را منشاء اثر، عشق و قدرت می‌داند. (صادقیان، 1390، ص 18) ادبیات عصر حاضر زنان انعکاسی از درگیری‌های جهانی و تشویش‌های زنانه می‌باشد. زن‌ها در طی سال‌های گذشته، مقارن با دریافت موقعیتی غیر قابل انکار در ادبیات ایران، کوشش کرده‌اند در نشان دادن احساسات، درخواست‌ها، انگیزه‌ها و عواطف، توانایی‌ها، حقوق و دل‌نگرانی‌های زندگی زنان به جامعه کمک‌شایانی بکنند. شاعران و تحریرکنندگان زن امروزی علی‌الخصوص زنان امروزی تر آنها، با علم و درک گسترده خود تلاش کرده‌اند به دفاع عاقلانه از حقوق زنان و موقعیت آرمان شهر خود را در برابر نظر مخاطبان به اجرا قرار بدهند، شهرآرامی که در آن زن جایگاه و موقعیتی مساوی با مرد را در جامعه داشته باشد و از مساوات در حقوق خود برخوردار است. (رادفر، 1384، ص 22)

ادبیات معاصر و به خصوص ادبیات امروز زنان در راستای اعاده حقوق زنان به عنوان یک نیروی خط‌شکن و پیش‌قراول عمل کرده است. ادبیات در شکستن مرزها پیشگام است و به طور قطع مسیری که می‌رود به تغییر در نگاه‌های غلط گذشته نسبت به زن منجر خواهد شد. حضور فعال و آگاهانه زنان در عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی، امروزه بیش از هر زمان دیگر حس می‌شود. زنان امروز ایران با وجود تمام محدودیت‌ها - های ناشی از انگاره‌های جنسیتی غلط رایج در فرهنگ و جامعه، توانسته‌اند توانایی‌های خود را در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی به اثبات برسانند. (زواریان، 1370، ص 36) ادبیات شاید فقط نمونه‌ای از عرصه‌هایی باشد که اکنون زنان در آنها به نفوذی انکارناپذیر دست یافته‌اند. روند موفقیت‌های اجتماعی زنان در دهه‌های اخیر از این واقعیت مهم پرده برمی‌دارد که این قشر از جامعه همواره در فکر دستیابی به جایگاه حقیقی و حقوقی خود در زندگی اجتماعی بوده و هستند. اما آنچه امروزه این روند را تسریع کرده، آگاهی بیشتر زنان نسبت به توانایی‌ها و حقوقشان است، شناختی که توانسته تا حد زیادی بینش جامعه نسبت به زن را متحول سازد و تعریف‌های اشتباه از زن در فرهنگ ما را دستخوش تغییر کند. (سلدن، 1387، ص 52)

با مروری بر تاریخ ادبیات عراق در می‌یابیم که زنان با توجه به فشاری سیاسی و اجتماعی حاکم و باوجود سانسور شدید توانستند با همبستگی و مذاکرات پی‌در پی ادبیات عراق را زنده نگه‌دارند. و به رشد و توسعه آن کمک‌شایانی کرده‌اند. نویسندگان زن عراقی از طریق داستان‌های خود و سیاست همبستگی و ضد سلطه‌گری خود به ترجمه آثارشان به زبان انگلیسی روی آورده‌اند. و توضیح می‌دهند که چرا این مسیرهای متنوع اغلب مفاهیم قطعی مرزهای بین‌نوشتن را دوباره پیکربندی می‌کنند و زیر سوال می‌برند. مسیرهای داستان‌های زنان عراقی در ترجمه انگلیسی را می‌توان به‌عنوان مذاکرات گفتمان‌های پیچیده‌ای خواند که اغلب «عراق» و «مردم عراق» را در

حوزه‌های در حال تغییر همبستگی و به‌عنوان یک زیبایی‌شناسی متمایز از بازنویسی دیدگاه‌های موضعی و جنسیتی این‌گونه داستان‌ها، را به یک زمینه حیاتی برای مطالعه تبدیل می‌کند که نیاز به تحقیقات بیشتر دارد. (Abou Rached, R. 2020. ص 48-63)

پیشینه تحقیق

عباسی (1401) در فرض بنیانی پژوهش خود تحت عنوان «بازنمایی تجربه فمینیستی در داستان فارسی (نمونه مورد مطالعه: ترلان)» بیان می‌کند که: با آغاز مدرنیزاسیون در زمان پهلوی اول و تشدید آن در زمان پهلوی دوم، تضاد میان سنت و مدرنیسم و تأثیرمدرنیته بر قشر زنان در جامعه بیشتر شد و بخشی از این تضاد در آثار ادبی داستان ایرانی بازنمایی شده‌اند. داستان بلندبه عنوان یک نمونه نمایا برای بررسی انتخاب شده است. او اعلام می‌کند که هر چند تضاد میان جامعه سنتی با جامعه مدرن و تأثیر مدرنیزاسیون سرمایه دارانه بر رویناهایی چون حقوق فردگرایانه و برابرخواهانه، خانواده، ادبیات، زنان و فمینیسم ایرانی در نمونه مورد مطالعه بازنمایی شده‌اند، اما این بازنمایی ساختار محکم و نمود شفافی ندارد.

متحد و همکاران (1396) در پژوهش خود تحت عنوان «وجه زنانه‌ی نمادها در شعر معاصر فارسی و عربی (با نگاهی به شعر احمد شاملو و عبدالوهاب البیاتی)» مطرح می‌کنند که: دقت به حقایق زندگی اجتماعی جوامع ایرانی و عربی، به نحوه ورود شاخص‌های زنانه به شعر امروز به عنوان یکی از نمادها دگرگونی اجتماعی می‌باشد. آن چیزی که دارای اهمیت است ورود شاخص‌های زنانه به شعر شاملو و بیاتی شروع کننده یک مسیر نبوده لکن نتیجه‌ی ارتباطات اجتماعی در عصر معاصر می‌باشد که باعث متحول شدن جایگاه و موقعیت زنان امروز در اجتماع گردیده است. و گونه‌ای هماهنگی بین گروه‌های اجتماعی شکل بگیرد. در سایه شاخص‌های زنانه شاعر خیلی از موضوعات اسطوره‌ای را تازه شده‌اند و تلاش می‌کند بخشی از اجتماع را که سالیان متمادی مخفی بوده مجدد بیان نمایند و این موضوع یک تلاش فمینیستی نبوده، طلوع روح طراوت و تازگی به شعر معاصر و به میدان آمدن و بیان قسمت مخفی جامعه می‌باشد که در سایه مدرنیته توانایی اشکارشدن را به دست آورده و این کوشش‌ها هم در ادبیات فارسی و هم در ادبیات عربی نمونه‌هایی دارد.

رضایی و ظاهری عبدوند (1394) در پژوهش خود تحت عنوان «بازتاب فعالیت‌های سیاسی زنان در ده‌ده رمان پساز انقلاب اسلامی» مطرح می‌کنند که: داستان‌های بلند از وسایل با اهمیت جامعه‌پذیری، منتقل کردن ارزش‌های زندگی و منعکس کننده‌ی موضوعات مختلف اجتماعی می‌باشد. به همین خاطر برای بهتر فهمیدن مدل دیدگاه اشخاص جامعه به همکاری زنان در حیطه‌ی سیاست و چگونگی انجام این مشارکت، ده داستان بلند عصر حاضر فارسی پس از انقلاب پنج نویسنده مرد و پنج نویسنده زن به طریق کنکاش محتوا بررسی می‌گردند. نویسندگان زن در نوشته‌هایشان نه تنها به موضوعات سیاسی می‌پرداخته‌اند؛ همچنین در نوشته‌های خود، کارکترهای زن، دارای آگاهی سیاسی فوق‌العاده‌ای می‌باشند، خواهان مشارکت در جلسات و گروه‌های سیاسی می‌باشند و پایه‌های مردان در موضوعات سیاسی مثل کودتای بیست و هشت مرداد، حوادث شانزده آذر و انقلاب

اسلامی همکاری داشته اند. دررمان های مردها ، نقش های زن حاضر هستند، لکن خیلی کم به مسایل سیاسی اشاره کرده اند و بیشترین اثر پذیری که این مسایل بر زندگی آنها ابراز کرده اند ممکن است دلیلی که داشته باشد ، بخاطر تاثیرپذیری از این موضوعات جنسیتی باشد که مردان سیاسی تر از زنان گفته می شوند.

Abou Rached, R. 2020 در پژوهشی تحت عنوان « مسیره های همبستگی در گذرداستان سازی نویسندگان زن عراقی در ترجمه انگلیسی » بیان می کند : زنان عراقی از طریق مسیره های ترجمه توانستند سکوت سالها جبر و فشار سیاسی را شکسته و در جهان شناخته و شنیده شوند . مسیره های داستان های آنها به زبان انگلیسی، مانند سیاست بیان ادبی که آنها را در هم می پیچد، متفاوت و متنوع است. نویسندگان با ترجمه آثار خود به زبان انگلیسی دردها و رنج های سالهای متمادی و تبعیض هایی که بخاطر جنسیت متحمل شده اند را مطرح کنند . به دلیل فضای سیاسی و اجتماعی و خفقان شدید بخاطر حکومت بعثی و قوانین مرد سالارانه ترجیح دادند آثار و نوشته های خود را به زبانی غیر از عربی - انگلیسی - به رشته تحریر در بیاورند .

J. D Reger (2020) در پژوهش خود تحت عنوان « فمینیسم دولت بعث » بیان می کند که : پژوهش های اخیر بر محوریت جنسیت در پروژه های ملت سازی در خاورمیانه مدرن، به ویژه در تشکیل حقوق قانونی شهروندان و هنجارهای رفتاری که روابط زن و مرد را با یکدیگر شکل می دهد و نقش های عمومی آنها را مشخص می کند، به ویژه در نیروی کار نمونه عراق پس از استقلال تحت حزب بعث - با استفاده از نشریات رسمی - نشان می دهد که چگونه سازمان های زنان تحت کنترل دولت در چارچوب فمینیسم رسمی تثبیت شدند. زن عراقی هم از نظر نمادین برای ایدئولوژی حزب و هم از نظر ابزاری به نام پیشرفت اقتصادی بسیار مهم شد. زنان نخبه در عراق تلاش کردند تا در مورد محدودیت های معامله مردسالارانه مذاکره کنند و از طریق راه های موجود از طریق فمینیسم دولتی برای پیشرفت تلاش کنند. به طور همزمان، تنها سازمان قانونی فعالیت های زنان را از طریق هماهنگی و نظارت محدود می کرد و کار زنان را به نمایندگی از دولت، حزب و شخصیت های برجسته آن (که به طور فزاینده ای متناسب می شدند) انتخاب می کرد.

فرضیه ها و پرسش های تحقیق

فمینیسم¹ پهنه ای از تلاش های سیاسی، ایدئولوژی ها و جنبش های اجتماعی است که در پی تعریف، برقراری و دست یافتن به حقوق مساوی جنسیتی در موضوعات سیاسی، اقتصادی، شخصی و اجتماعی زنان است. در اصل فمینیسم واژه ای فرانسوی است که از ریشه لاتینی فمینا به معنای زن اخذ شده است. این واژه اواسط قرن نوزدهم میلادی به کار گرفته شده است. از آن زمان جنبش های آزادی خواهانه در دفاع از حقوق زنان و مقابله با تبعیض های جنسیتی در سراسر جهان شکل گرفته اند. حال اینکه این گونه فعالیت ها تاثیر به سزایی در ادبیات یک

¹ Féminisme

سرزمین دارد و آثار ادبی مانند داستان های کوتاه یا بلند ، رمان ، فیلم ها و آثار سینمایی و شعر و غیره از یک سو بخاطر شرایط و اوضاع واحوال اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و فضای سیاسی حاکم بر جامعه می باشد و از یک سو ناشی از تاثیر پذیری از این شرایط می باشد .

اکنون سوالاتی که مطرح می شوند :

- 1- تاثیر تحولات سیاسی ، اجتماعی انقلاب 57 و پایان دوران پهلوی بر آثار ادبی ایران چگونه بوده است ؟
- 2- مدرن شدن جامعه و پیشرفت های روز افزون و آزادی زنان (فمینیسم) نسبت به گذشته چه تاثیری بر ادبیات یک جامعه دارد؟
- 3- نقش زنان در حکومت عراق و اثر پذیری از شرایط حاکمیت و جامعه بر آثار ادبی کشور عراق به چه صورت است ؟

روش تحقیق

در این پژوهش، از شیوه تحلیلی-توصیفی با رویکرد استنباطی در جریان مقاله استفاده و متعاقباً بهره‌مندی از مطالعات کتابخانه‌ای نیز در شیوه گردآوری داده‌ها به سبک فیش برداری، بستر کلی این نگاه را تشکیل می‌دهد.

تعریف مختصری از فمینیسم و ادبیات فمینیستی

«فمینیسم» به مجموعه ای از تفکرها و تلاش و حرکت های اجتماعی و سیاسی و ادبی و... گفته می شود که نتیجه و انگیزه این جنبش ها بوجود آمدن تساوی سیاسی، اقتصادی، شخصی و اجتماعی میان مردان و زنان است. فمینیسم در تلاش برای رفع نابرابری های جنسیتی است. این تلاش برای تغییر باید شامل مبارزه با کلیشه های جنسیتی و ایجاد فرصت های آموزشی، شخصی و اجتماعی برابر برای زنان و مردان باشد. جنبش های فمینیستی برای حقوق زنان از جمله حق رأی، تصدی مناصب دولتی، کار، دریافت حقوق برابر، مالکیت بر دارایی، تحصیل، عقد قرارداد، داشتن حقوق برابر در دوران ازدواج و سایر موضوعات مبارزه کرده و می کنند. با این که فمینیسم حرکت فکری هماهنگ و یکدستی نمی باشد ، لکن اکثر فمینیست‌ها تلاش می کنند دیدگاه هایی را آشکار سازند تا در سایه آن، زنان جایگاه و نقش خود را درک کنند و درخصوص آزادی خود تلاش کنند . پژوهشگران فمینیستی از این جهت که در تلاش پایان ظلم بر زنان می باشند متفق القول و هم نظر می باشند .

فمینیسم حقیقی، نقش و تفاوت های بیولوژیکی هر جنسیت را انکار نمی کند. فمینیسم به تک تک اعضای یک جامعه، به عنوان یک انسان نگاه می کند و هدف آن مقابله با بی عدالتی های اجتماعی است که اراده و قدرت مردم را نادیده می گیرد. آن چه که فمینیسم میخواهد، عادی شدن موفقیت زنان است. مشارکت در جنبش فمینیسم حقیقی، راه را برای ساختن یک جامعه پیشرو، مرفه و فراگیر هموار می کند. فمینیسم تاکید دارد که توانمندسازی زنان معادل سلب فرصت ها از مردان نیست. آموزش رعایت حقوق زنان، محیط مساعدی را برای موفقیت در جامعه ایجاد می کند. از این رو، با فرهنگ سازی و تشویق مردم برای پیروی از تفکرات فمینیستی، چارچوب های فرهنگی

و اجتماعی که درک اذهان عمومی را نسبت به مفهوم جنسیت محدود کرده، متعادل خواهند شد و به زنان و مردان اجازه می‌دهد تا بدون هیچ محدودیتی، آنچه که می‌خواهند باشند. مکتب ادبی فمینیسم نوعی ادبیات داستانی، غیر داستانی، نمایشی و یا شعر است که از اهداف فمینیستی در تعریف، ایجاد و دفاع از حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی زنان حمایت می‌کند. اغلب این آثار، نقش زنان در قیاس با مردان را، به ویژه در مورد موقعیت‌های اجتماعی و کسب قدرت، نابرابر تشخیص می‌دهند و به تشریح پیامدهای این عدم برابری می‌پردازند. ادبیات فمینیستی، ژانرهای ادبی بسیار متنوعی را در بر می‌گیرد. این نوع آثار می‌توانند سلیقه‌ی طیف وسیعی از مخاطبان خود را در هر سنی، از ادبیات کودکان گرفته تا ژانر علمی-تخیلی، پوشش دهند.

تأثیر انقلاب اسلامی بر ادبیات فمینیستی

ادبیات از زمره فضاهایی می‌باشد که زن‌های ایرانی در آن بسیار خوب ظاهر شده‌اند و زمانی را به دست آورده‌اند تا جایگاه اجتماعی و نیاز هایشان را بیان نمایند. هر نگارنده‌ای در مطرح کردن نظر خویش از روش‌های کارآمدی در قلمرو ادبیات استفاده می‌کند. داستان‌های بلند از زمره قالب‌های گوناگونی می‌باشد که عده‌ی بیشماری از زن‌های نویسنده در آشکار ساختن حقایق قابل درک جامعه از آن بهره‌جسته‌اند. نویسندگان زن معاصر، در نوشته‌هایشان به انعکاس موضوعات زنان توجهی ویژه داشته‌اند. (صالحی و همکاران، 1399، ص 93-110)

پس از انقلاب اسلامی ادبیات زنان شکل و ظهور تازه‌ای به خود گرفت که دوران اوج آن را در دهه‌های هفتاد و به ویژه هشتاد باید دانست. ترجمه و نشر کتابها و مجلات با موضوع داستان و داستان نویسی در کنار شروع به کار دوباره‌ی کارگاه‌های ادبی، از یک سو به باغث افزایش تعداد زنان داستان نویس شد و از سوی دیگر تأثیر مستقیمی بر کیفیت آثار تولید شده گذاشت.

در دهه‌های اخیر تحولات ساختاری و فرهنگی باعث دگرگونی نقش‌های سیاسی و اجتماعی زنان ایرانی شده است. براساس آمار، ایران دهه‌ی هشتاد دوره‌ی شکوفایی ظرفیت‌های اجتماعی و سیاسی زنان است هر چند آمارها نشان دهنده‌ی سازگار نبودن انتظارات با واقعیت‌ها، در مورد افزایش مشارکت سیاسی زنان در این دهه است دهه‌ی هشتاد دوران دگرگونی‌های اساسی در گفتگوهای قدرت حاکم در ایران است. با این وجود، تغییراتی چون فرصت‌آفرینی تحصیلی و اشتغال زنان و تغییر نرخ باروری امکان مشارکت اجتماعی بیشتری را برای زنان فراهم کرده که منجر به بازتعریف زنان از هویت خانوادگی و اجتماعی خود شده است. (پیرزاد، 1382، ص 26)

هویت و شخصیت زن امروز ایرانی مخلوطی از شخصیت‌های پیشرفته و سنتی می‌باشد و که در تلاش برای به دست آوردن استقلال شخصیتی، استفاده کردن از موقعیت‌های اجتماعی، توسعه هویت و به دست آوردن شناخت، شایستگی و جایگاه اجتماعی می‌باشد. رقابت دوگفتمان اصلاح طلب و اصولگرا، باعث ایجاد شکاف در وضعیت حاکم شد و این امکان را برای افراد جامعه به وجود آورد تا نگاهی نو به نقشها و وظایف خود در

جامعه داشته باشند و مجدد به تعریف هویت فردی خودشان بپردازند. یکی از گروههای اجتماعی که اثرات این تغییرات سیاسی و اجتماعی حاکم را در آنها میتوان بررسی کرد، نویسندگان زن هستند. دگرگونی در گفتمان های قدرت و جنسیت حاکم در نحوه ی کاربرد زاویه ی دید، شیوه ی روایت و موضوع این داستانها تاثیر مستقیم داشته است. استفاده از زاویه - ی دید اول شخص و روای زن نشان از صدادر شدن قشر بزرگی از جامعه دارد که تا پیش از این از رسانه ای برای صحبت از خواسته هایشان محروم بودند. زنان با پرداختن به موضوعاتی پیرامون مسائل و دغدغه های زنان طبقات مختلف جامعه و استفاده از روایت های خطی و سراسر، هم به آگاهی بخشی جامعه از شرایط و نیازهای این اقلیت جنسیتی دست میزنند و هم مخاطبان بیشتری را جذب نوشته های خود میکنند. در مقابل، همانطور که تغییر گفتمان های حاکم تاثیر مستقیمی بر آثار نویسندگان زن داشته است، آنان نیز از نوشتن به عنوان کنشی اجتماعی و ابزاری برای اعمال قدرت استفاده میکنند تا با نقد کلیشه های جنسیتی موجود، به تغییر تدریجی گفتمان های قدرت و جنسیت زمان خود بپردازند (نجفیان و همکاران. 1398. ص 156)

اگر در دهه ی هفتاد شاهد رشد فزاینده داستان های نئورئالیستی در نوشته های زنان بودیم که تمرکز آنها بیشتر بر فضاهای محدودی از زندگی خانوادگی و روایت های درونی و حدیث نفس گویانه بود، حضور و مشارکت بیشتر زنان در دهه ی هشتاد در عرصه های اجتماعی و کسب کردن تجربه های خارج از مرزهای محدود خانه، به داستان نویسان زن این دوره این امکان و اعتماد به نفس را داد تا به جنبه های تازه تری از زندگی فردی و اجتماعی در داستان های خود بپردازند. بنابراین دهه ی هشتاد را میتوان دوران شکل گیری و تثبیت ادبیات زنان دانست. (پارساپور. 1396. ص 28)

در کشور ایران، توانایی فعالیت های سیاسی و اجتماعی زن ها در جایگاه های کوناگون از طرف عده ای از حامیان دگرگونی موقعیت زنان بعد از انقلاب، که به پشتیبانی از جایگاه زن های ایرانی به پاخواسته اند به اوج خود رسید و در این اثنا شهال اعزازی، نوشین احمدی خراسانی، مهرانگیز کار، سیمین دانشور و شیرین عبادی، شهال الهیجی، منصوره اتحادیه، و بعلاوه جایگاه خاص سیمین بهبهانی در موقعیت زنی است که آزادی عمل در محیط ادب و هنر با جایگاه های اجتماعی که قابل احترام نقطه مشترک همه رویکردهای فکری می باشد موضوع جانبداری از زنان را در آثار و نوشته های خود به بیان می کنند. (مشیرزاده. 1389. ص 60)

سیمین بهبهانی از زمره شاعران و نویسندگان زن معاصر می باشد که عضو کانون نویسندگان ایران نیز می باشد در طول زندگی اش بیش از ۶۰۰ غزل سرود که در ۲۰ کتاب منتشر شده اند. شعرهای سیمین بهبهانی موضوعاتی همچون عشق به وطن، زلزله، انقلاب، جنگ، فقر، آزادی بیان و حقوق برابر برای زنان را در بر می گیرد. وی در زمینه حقوق زنان بسیار فعال و کوشا بود.

زن - این طلوع نور ز تاریکی -

یک دکمه را فشرد و ز جا برجست

اطراف را نظر به نظر پيمود
 اکناف را گذر به گذر پيوست.
 چابک دوید و پنجره را بگشود
 بر پهنه‌ی مُشَبَّکِ چشم‌انداز
 فریاد زد که «آی! به پا خیزید!»
 خفتن به کارزار نمی‌بایست.
 دیوان به خیره خون مرا خوردند
 تنها نه من، بسا چو من آزدند
 بر این ستم که رفت به زن، آیا
 با خلقِ حق‌گزار گواهی هست؟
 تومار دادخواهی‌ی ما اینک
 در پیش روست، تا چه بفرمایی
 تصدیق کن حقیقتِ مطلق را

ای سرنوشت‌سازِ قلم در دست... (بهبهانی. 1402. ص 247)

هنوز موی بسته را اگر به شانه وا کنم
 بسا اسیر خسته را ز حلقه‌ها رها کنم
 هنوز خیل عاشقان امید بسته در زمان
 خوشند و مست ازین گمان که کامشان روا کنم
 مرا همین ز شعر بس که مست باده‌ی هوس
 ز روی و مو به هر نفس هزار ماجرا کنم!
 گرفته گوش داوران، فتاده کار باکران
 در این سکوت بی‌کران بگو که را صدا کنم
 حکایت «سر و زیان» درست شد به امتحان
 به «سرخ» بند بسته ام که «سبز» را رها کنم
 چه رفت بر زبان مرا؟ که شرم باد از آن مرا!
 به یک دل و به یک زبان، دوگانگی چرا کنم؟

ز عمر، سهم بیشتر ریا نکرده شد به سر
 بدین که مانده مختصر، دگر چرا ریا کنم؟
 چو خود به حق نمی رسم، قسم به حق! همین بسم
 که خاک آن رسیدگان به دبدبه توتیا کنم
 ظهور جام شوکران نصیب شد به طاهران
 به نوش آن پیمبران، سلامی آشنا کنم... (همان)

(125.)

شرح و توصیف زنان به عنوان موجوداتی خود ساخته و بدون وابستگی و سوا از مردان و توجه آنان به حقوق تزییع شده خود باعث به وجود آمدن و شکل گیری ادبیاتی خاص شده است که در تلاش برای نشان دادن حقوق تزییع شده و نادیده قرارگرفتن شخصیت مستقل آنان بوده است. زنان همواره در تلاش برای اثبات این موضوع که دارای شخصیتی مستقل و بدون وابستگی به مردان می باشند و در این راه به کارگیری از ادبیات بهترین وسیله برای رسیدن به این اهداف می باشد.

زنانه نویسی به صورت خودآگاه و با رنگ و بوی فمینیستی دست آورد جدیدی در دهه ی هشتاد می باشد. در آثار داستانی زنان این دوره، شجاعت و جسارت در مطرح کردن به موضوعاتی که تا به امروز در ادبیات زنان سابقه نداشته است، بیشتر قابل رویت می باشد و معترض بودن بر علیه شایسته دانستن مردان در ارتباط های شخصی و اجتماعی به مبحث اساسی این آثار مبدل گردیده است. با اهمیت تر از همه، تشکیل جهان و زبان زنانه و سوا از جهان بینی و زبان مردانه می باشد، مزده از راه موفقیت زنانه نویسی در ادبیات معاصر فارسی است. نوشتن در دو دهه ی گذشته بخاطر زن ها به جنبشی انتقادی مبدل گردیده است که با بررسی جامعه - ی مردسالار در مسیر به وجود آمدن شکاف در گفتگوه های جنسیتی امروزی تلاش می کنند (ذوالفقاری، 1398، ص 140).

تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی (مدرنیته) بر ادبیات زنان ایران و عراق

بیان شعارهای برابری خواهانه ی حقوق مرد و زن و به طور کل افکار فمینیستی برای اولین بار در عصر مشروطه توسط مشروطه طلبان در ایران پایه عرصه ظهور گذاشت. در این زمان، موقعیت زنان هم در کنار دیگر گروه های اجتماعی دگرگون و متحول گردید. و آثار شگفت آوری در دگرگونی دیدگاه زنان به وجود آورد. در این دوره شاهد حضور گسترده زنان در عرصه ادبیات هستیم.

هرچند از سال های بعد از مشروطه تا به امروز ادبیات زنان فراز و نشیب های زیادی را به خود دیده است.

ولی مورد که هست این موضوع است که آن چیزی که در اواخر دهه ی هشتاد از آن بعنوان ادبیات مستقل زنانه یاد می کنیم، حاصل همه ی دگرگونی ها و تغییراتی می باشد که در دهه های مختلف این سده، بر تاریخ ادبیات

داستانی زنان گذشته است. زنان داستان نویس ایرانی از دهه ی چهل به بعدشجاعت و شهامت بیشتری برای پرداختن به موضوعات زنانه در آثارشان یافتند و اعتراض علیه برتری مردانه نیز به یکی از مفاهیم اساسی این آثار مبدل گردید. موضوعی که سبب تفاوت داستان های زنانه ی دهه ی هشتاد با همه ی آثار پس از آن گردیده است، تشکیل جهان و زبانی جدا و زنانه در این گروه از آثار می باشد که گاهی به شکل خودآگاه و همراه با مضامین فمینیستی می باشد .

با شروع کودتا و به قدرت رسیدن رضا شاه ، موجی تازه از اندیشه های فمینیستی وارد ایران گردید. در زمانی اندک قبل از موضوع مشروطه، اولین انجمن مقلد فمینیسم در کشور ایران، با عنوان « انجمن آزادی زنان » تاسیس گردید و نشریات و مطبوعات ترویج فمینیسم مانند صوراسرافیل، ندای وطن و ... به گسترش افکار فمینیستی در ایران مشغول شدند ، لیکن با وجود این کوشش ها باز هم زنان ابداع شده در داستان های مردان در بیشتر مواقع « انسان هایی نادان واحساساتی به حساب شمرده می شوند .» از طرفی در این دوران عده ای از نویسندگان مرد در آثار خود تلاش برای ترمیم و بهبود چهره زن داشته اند من جمله مرحوم صادق هدایت .وی در داستان هایش نگاهی مدرن و جدید در مورد زن را ترسیم می کند .

عده ای معتقدند که ادبیات زنان نشأت گرفته و متأثر از ادبیات مردان می باشد و به نوعی زنان را شاگردان نویسندگان مرد به حساب می آورند و ادبیات آنها را تقلیدی می خوانند .زنان در این دوره بسیار تلاش کردند تا این نظریه را فاقد اعتبار بشمارند و فردیت خود را محقق سازند . با اهمیت ترین موضوع برای آغاز یک حرکت اثر گذار در حیطه ادبیات برای زنان، فراگیر شدن تعلیم خواندن و نوشتن هست . پیش از دوران حکومت سلسله قاجار اوضاع جامعه جوری بود که حق خواندن و نوشتن رابه زنان نمی دادند. در دوران پادشاهی حکومت قاجار عده ای از خانواده ها به دختران شان این اجازه را می دادند تا خواندن و نوشتن و دانش آموختن را فرا بگیرندو در اوضاع و احوالی این کار را انجام می دادند که آموزش و یادگیری نوشتن همواره برای زنان کاری غیرممکن و ممنوع است ، چراکه « مردم براین باور اند که چنانچه زن هاخواندن و نوشتن را یاد داشته باشند نامه های احساسی و عاطفی برای مردان نوشته و سبب بی آبرویی خود وخانواده هایشان می گردند»(زاهدی،1372.ص29)تعصبات شدید و گاه خرافات باعث محدودیت سازی برای زنان می شد . زنی که در ادبیات کلاسیک فارسی به تصویر کشیده می شد وجه ای آرمانی داشته وبه عنوان معشوقه ای همیشه پس پرده و پنهان از چشم همگان توصیف می گردیده است موجودی خیالی که در رویاها وجود داشت و با تصویر زنی که در جامعه زندگی می کرد متفاوت بود . همگام با مشروطه یکی از خوسته های روشنفکران برابری جنسیتی (تساوی و برابری زن مرد) بودکه پذیرش این موضوع در جامعه مردسالارانه و سنتی ایران بسیار سخت بود .با آغاز اصلاحات و انقلاب مشروطه ، زنان توانستند جسارت خود را باز یابندو با تلاش و پشتکار به مبارزه با جامعه مرد سالاری بپردازند.

از جهتی در این زمان اقدامات اثرگذار و تاثیر گذاری از سمت زنان شروع شد که سبب گسترش سواد و بالا رفتن شعور اجتماعی زنان شد که با اهمیت ترینش: منتشر شدن روزنامه های زنانه، افتتاح مدرسه های دخترانه و شکل گرفتن ارگان زنان می باشد. در این زمان تعداد زنان فرهیخته، شاعر و نویسندگان در قیاس با مردان خیلی کم می باشد و همچنان زنان مسئله کار مردان می باشند. (غلامحسین زاده و همکاران. 1391)

لکن شکوفایی سواد و شکل گیری انجمن های زنانه از زمره کارهایی است که زنان را به استقلال و دریافت شخصیت نزدیک می ساخت. احتمالاً به خاطر این موضوع بوده است که پس از فراگیر شدن خواندن و نوشتن و رشد کارهای ادبی زنان، بیشتر به رمان تمایل یافته اند، زیرا رمان، بازتاب مسیر فکری فرد به دنبال تمامیت، انسجام و شخصیتی است که شکل آن را به طور عمیق در ذهن شخص جای دارد. نشریات اثر بزرگ و موثری در اجرای یکسان سازی زنان در طی تاریخ صد سال قبل ایران دارا بوده اند و همچنین بر آگاه ساختن زنان و اصرار بر مهم بودن محصولات فرهنگی، احترام گذاشتن به حقوق زنان در خانواده و اجتماع، اثرات خاص و مهمی هم بر جنبش زنانه نویسی است و که آنرا به سوی یک جریان غیر وابسته و دارای استقلال رهنمود کرده است. برای اینکه در این نشریات بیشتر بر خواسته ها و نیازهای زنان به نام آفریده هایی دارای آزادی عمل و دارای حقوق فردی و اجتماعی اصرار می ورزیدند. هرچند این فرآیند به آرامی مقدمه چینی را برای توسعه و شکوفایی فراگیری سواد آموزی و به دست آوردن امتیازات مدنی برای زنان فراهم نموده است، ازسویی در محیط های غیر عمومی و خانوادگی تغییراتی در خصوص نظر زن ها نسبت به یکدیگر نیز دلیل تغییرات در رابطه با مردان شده اند. (کار. 1376)

درخصوص تغییرات سیاسی و اجتماعی و بطور کلی تحولات حکومت عراق می توان گفت که در گذشته زنان در دولت اسلامی در عراق و سوریه به عنوان خانه دار (یعنی همسر، مادر) شناخته می شدند. با این حال، در زمان های اخیر تغییری در نقش های آنها صورت گرفته است، در آن زمان زنان حضور کمتری در اجتماع داشته اند بنابراین می توان گفت مرد سالاری از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است. گاهی به دلیل خفقان های سیاسی و حاکمیت بعضی ها که زنان را با مشکلات فراوانی مواجه می ساخت، زنان نویسندگان سعی بر ترجمه آثار خود به زبان انگلیسی داشته اند تا از این طریق صدای خود را به گوش جهانیان برسانند. با فروپاشی حکومت صدام حسین و تحولات سیاسی و اجتماعی جامعه عراق دوران جدید از نوآوری ها را تجربه کرده است. زنان در پرتو اسلام احساس امنیت داشته و با توجه به تعالیم اسلامی دست به قلم می برند. (Gan, Ruth, et al. 2019. ص 29)

عصیان گری و طغیان، گرایشی انسانی است که در عصری که محدودیت ها و آداب و رسوم ایجاد می شود و موانع محدود کننده آزادی ها زیاد می شود، همواره در این برهه نویسندگان روشنفکر نویسندگانی هستند که تسلیم را نمی پذیرند. طغیان از چالش و مخالفت فرد را در برابر شرایط ناشی از سیستم های حاکم می باشد. بنابراین سیستم موجود و حاکم در جامعه که این افراد را به حاشیه می برند و مسئول این موقعیت ها می باشند. شاعر زن عراقی طغیان خود را از طریق متون شعری خود علیه واقعیت جامعه ای که در آن زندگی می کند، نشان می دهد که آزادی او غصب شده است، و تمام قوانینی را که توسط حکومت مرد سالار بر او تحمیل شده است که او را محدود

می کند و او را سوژه می کند، رد می کند. همانطور که او آزادی خود را که از پشت دیوارهای جامعه غایبش ربوده شده است، برای نقشش در همه جنبه های زندگی تلاش می کند.

شعر، طغیان زنان شاعر عراقی در جهت مقابله با ارزش های اجتماعی کهن که وی را عقب مانده، مرتجع و خودکامه می دانست، کار کرده است و شاعر همچنین خواستار قیام علیه ظالمان و حاکمان ستمگر شد. این عمل مخالفت با نیروهای قدرتمند، یعنی نیروهای (مردانه) اجتماعی را انجام داد. او با مشارکت ادبی خلاقانه و فعال خود توانست توانایی خود را در درک شرایط زمانه و رنج های پیرامون آن نشان دهد. (جاسم حسین سلطان خالدی. 2019. ص 36)

ادبیات فمینیستی در عراق

نویسندگان زن عراقی همانند دیگر زنان مسلمان از دستاوردهای اسلام در جهت پیشبرد اهداف خود بهره می گیرند ، باتوجه به اینکه اسلام دین متمایزی می باشد. اما در بستر موارد با فرهنگ عربی تلفیق می شود. در نتیجه نقش زن در اسلام معمولاً اشتباه گرفته میشود . از این رو فمینیست های مسلمان نیز به تبعیت از فمینیست های غربی ، به قرائت و فهم قرآن می پردازند. که در تفسیر قرآن حجیت مرد سالارانه برداشت و لحاظ نمی شود . و به قداست متن آیه های قرآن بها داده می شود . شاعران مسلمان عرب از این طریق به انتقاد به جنسیت پرداخته اند و بیشترین تمرکز خود را به امکانات جامعه زن محور و محدودیت های فرهنگ قبیله ای اعراب نسبت به زنان با توجه به تعالیم قرآنی گذاشته اند. (Abu-Haidar, F., 1998. ص 305)

بطور کل در جوامع عربی تا قبل از ظهور اسلام فضایی کاملاً مرد سالارانه حاکم بود . که این دوران از بدو پیدایش اسلام (622 سال پس از میلاد مسیح) را جاهلیت نام گذاری کرده اند . اصل برابری همه مؤمنان به دستور قرآن و مورد تأیید محمد رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم است که پس از مرگ او دستکاری در متون مقدس، به ویژه احادیث صورت گرفت. این امر منجر به مخالفت با برابری جنسیتی گردید . (Thompson, L., 2015. ص 282) با پیشرفت جوامع و آگاهی زنان از موقعیت و جایگاه خود کم کم نوع و نگرش زنان تغییر یافته و همین دگرگونی در آثار ادبی متبلور گردیده است .

زنان در عراق به دلیل عوامل مختلف از جمله حاکمیت و تفرقه افکنی ها و جنسیت گرای (مرد سالاری) دچار خفقان و سکوت بودند. دورانی که خشونت های اجتماعی ، سیاسی و اقتصادی که شاخصه آن سیاست های ضد شیعه و ضد کرد در سالهای 1970 و 1980 و زمان جنگ عراق علیه ایران به اوج خود رسیده بود . سیاست های سخت گیرانه دولت در احوال شخصیه مبحث ارث و حضانت و طلاق سبب سرخوردگی زنان گردیده بود . این سخت گیری ها و محدودیت ها سبب شکل گیری مبارزاتی علیه این نظام پدر سالاری گردید . زنان عراقی تلاش کردند تا راه حلی برای رهایی از قواعد برتری جویی و نیز رد هرگونه ذات گرایی به دست بیاورند و اینگونه اندیشه

های فمینیستی شکل گرفتند. شعر و داستان بهترین وسیله برای خلق این مبارزات بود نویسندگان زن در این دوران به خارج از کشور مهاجرت می کردند و آثار خود را بیشتر به زبان انگلیسی ترجمه می کردند .

مسأله زنان موضوعی قابل تامل از منظر دیدگاه نظریه پردازان فمینیست می باشد. آنها بر این باورند که نحوه نوشتن نویسندگان زن با مردان متفاوت است، در واقع تفاوت میان دو جنس، رابطه بین نمادهای فرهنگی و فرآیندهای مادی و بازتولید ناخودآگاه مردسالاری می باشد. به همین خاطر، نظریه پردازان فمینیست، سعی کردند که روش و سیاق زنانه را در آثار ادبی خود پرورش بدهند و نیازها و خواسته های زنان را مورد بررسی قرار دهند. آنچه سبب گسترش فمینیسم در جهان شد ظلم و نابرابری در مورد حقوق زنان بود من جمله این عوامل می توان از عدم دسترسی زنان به منابع و زیردست بودن و عدم اهمیت خواسته و نظر آنان در تصمیم گیری ها نام برد .

نظریه های مختلف و اظهارنظر های زیادی در این خصوص زنان و نیازهای آنها مطرح کردند با پیدایش و افزایش دیدگاه های نقدی فمینیستی، عده کثیری از نویسندگان زن و شاعر از آن متأثر گردیدند و نوشته هایش را با بیانی زنانه به رشته تحریر درآوردند.

رشد و پیشرفت سریع تکنولوژی و مدرنیته شدن سرآغاز شکل گیری تغییرات گسترده در جوامع بشری می باشد. این تغییرات تاثیر مستقیم در زندگی زنان یک جامعه داشته است به طوری که می توان گفت زنان در دنیای مدرن جایگاه خاص و ویژه ای را کسب نموده اند و به نوعی ثبات و هماهنگی میان نیروهای اجتماعی شکل گرفته است. شاعران زیادی در تلاش هستند برای آشکار کردن زوایای پنهان زنان که نیمی از جمعیت جوامع را تشکیل می دهند. این قبیل تلاش ها و اقدامات از نوع فعالیت های فمینیستی نمی باشد، بلکه دمیدن روح ظرافت و تازگی به ادبیات و شعر معاصر می باشد و بیان کننده بخش پنهان جامعه می باشد که در سایه مدرنیته شدن جوامع فرصت رشد و نمو پیدا کرده است. نمونه های زیادی از این قبیل تلاش ها هم در ادبیات فارسی و هم در ادبیات عربی می توان مشاهده کرد. (متحد و همکاران. 1396. ص5)

ادبیات را می توان به عنوان منبع اصلی نشان دهنده نمادی قابل قبول از زنانگی دانست. چراکه مکانیسم های مردسالارانه و طرز فکر فرهنگی سبب نابرابری های جنسی می گردید. بنابراین زنان همیشه به دنبال برابری و مطالبه آزادی در برابر مردان هستند و این مضامین را در نوشته هایش به عنوان نوعی مبارزه علیه مردان مورد استفاده قرار می دهند. در ادبیات سنتی گذشته فارسی و عربی، زن همواره نقش یک معشوق دلنواز را ایفا می کرده است و آنچه که در موردش توصیف می شده در حقیقت غیر واقعی و تخیلی بوده است. در گذشته زن فردی ضعیف و تحقیر شده بوده و در خیلی جاها ناقص به حساب می آمده و حتی علت گمراهی محسوب می شده است. رشد جوامع و مدرنیته شدن آنها سبب تغییر و نگرش جوامع نسبت به زنان گردید زنان در این دوران دوشادوش مردان به کار و فعالیت های اجتماعی می پردازند و مشارکت آنان در حوزه های فرهنگی و اقتصادی چهره پنهان آنان را آشکار ساخته است. دگرگونی های در شعر و ادبیات معاصر گاها چهره زنی را به نمایش می گذارند که فارغ از

جنسیت به خودنمایی می پردازد و آنچه در ادبیات گذشته سیمایی ازلی و ابدی و یا نحس و شوم از زن به تصویر می کشیده را به یک چهره عادی و معمولی بدل کرده است .

شاعران و نویسندگان زن عراقی هم از این موضوع جدا نیستند، و همگام با فمینیسم جهانی پیش می روند هرچند که جامعه مرد سالارانه عراق عرصه را برای رشد و بالندگی زنان تنگ و سخت می نماید و این موضوع رادر زمان حکومت بعثی صدام حسین به وضوح می توان دید . بسیاری از شاعران و نویسندگان و به طور کل اندیشمندان زن در داین دوران مجبور به ترک وطن گردیدند که بعنوان مثال می توان از نازک الملائکه شاعر و ادیب و مدرس دانشگاه نام برد . وی که در شهر بغداد در خانواده ای شاعر و ادب دوست دیده به جهان گشود . تحصیلات تکمیلی خود را در آمریکا به اتمام رساند و بعد از اتمام درس به عنوان دانشیار دانشکده علوم تربیتی در بغداد مشغول به خدمت گردید . در سال 1958 میلادی که انقلاب ژوئیه در عراق به وقوع پیوست ، تأثیرات زیادی در وی گذاشت . این انقلاب تمام زندگی این شاعر و ادیب عراقی را تحت تأثیر خود قرار داده بود . این انقلاب سبب بیدار شدن احساسات ملی گرایانه و انقلابی در وی گردید و این موضع گیری های ملی میهنی سبب مهاجرت وی به بیروت گردید .

نازک الملائکه که از او بعنوان مادر شعر آزاد عرب یاد می کنند در آثارش به وضوح می توان احساسات زنانه و آشفتگی و اضطراب درونی اش را حس کرد . این آشفتگی و هراس را به وضوح در شعر زیر می توان مشاهده کرد :

«أنا»

اللیلُ يسألُ من أنا

أنا سرُّهُ القلقُ العميقُ الأسودُ

قتعتُ كنهی بالسكونُ

ولفقتُ قلبی بالظنونُ

وبقيتُ ساهمةً هنا ولفقتُ قلبی بالظنونُ

أرنو وتسألنی القرونُ

أنا من أكون؟

والريحُ تسألُ من أنا

أنا روحها الحيرانُ أنكرنی الزمانُ

أنا مثلها فی لا مكان

نبقى نسيرو ولا انتهاء

نبقى نمر ولا بقاء

فإذا بلغنا المنحنى

خلناه خاتمة الشقاء

فإذا فضاء!

والدهر يسأل من أنا

أنا مثله جبارة أطوى عصور

وأعود أمنحها النشور

أنا أخلق الماضي البعيد

من فتنة الأمل الرغيد

وأعود أدفنه أنا

لأصوغ لي أمسا جديد

غده جليد

والذات تسأل من أنا

أنا مثلها حيرى أحتق في ظلام

لا شيء يمنحنى السلام

أبقى أسائل والجواب

سيظل يحجبه سراب

وأظل أحسبه دنا

فإذا وصلت إليه ذاب

وخبا وغاب(نازك الملائكة .1395. 245)

ترجمه : من

شب می پرسد، کیستم من؟
من راز تنهایی، ژرف و سیاه اویم
و سکوت طغیانگرش
دروغ را به عدم، نقاب زده‌ام
و دلم را با گمان گره بسته‌ام
و در این جهان سرگردانم
مات مانده‌ام و قرن‌ها از من می‌پرسند
کیستم من؟
و باد می‌پرسد کیستم من؟
من آن روح سرگردان اویم در فراموشی زمان
من همچو او، بی‌مکانم
مدام پیش می‌رویم و پایانی نیست
می‌گذریم و ماندنی نیست
چون به سرایشی برسیم
فکر می‌کنیم که پایان رنج‌هاست
آن فضا!
روزگار نیز می‌پرسد کیستم من؟
من چو او به سختی در گره قرن‌ها
و در بازگشت رستاخیز زمان‌ها
گذشته دور را می‌آفرینم
در زیبایی دلنشین آرزوها
و دیگر بار آن را در گور می‌نهم

تا دیروزم را از نو بسازم
دیروزی که فردایی سخت را در پیش دارد
خود نیز می‌پرسم کیستم من؟
من همانند او غرق در حیرت و خیره در تاریکی
چیزی نیست که به من آرامش را هدیه دهد
و مدام در پرسش و پاسخم
پاسخی که در زیر پوشش سراب
به گمان آنکه نزدیک است
اما وقتی که به آن می‌رسیم، آب می‌شود.
پنهان و نا پیدا.
درجایی دیگر زن را ینگونه در شعرش مطرح می‌کند :
و قرن‌ها از من می‌پرسند
تو کیستی ای زن
و باد از من می‌پرسد
تو کجایی ای زن
من
روح ناآرام توام ای باد
زمان مرا انکار کرده است
از این رو
من نیز مانند تو
هیچ کجا نیستم... (نازک ملائکه . 1395. 133)

نسل‌هایی از زنان ساکن در عراق سه جنگ بزرگ منطقه‌ای و درگیری‌های داخلی را تحمل کردند که آسیب‌پذیری روانی و نقش اجتماعی آن‌ها را با فقر، آوارگی و از دست دادن عزیزانشان تضعیف کرد. ادبیات موجود در مورد سلامت روان زنان کمیاب است و نابرابری جنسیتی و نابرابری جنسیتی اختلالات روانی را نشان نمی‌دهد. زنان ساکن در عراق از قرن بیستم برای برابری و توانمندی مبارزه کرده‌اند. در چهار دهه گذشته، جنگ‌های پی در پی، تحریم‌های اقتصادی، خشونت‌های جنسیتی و درگیری‌های داخلی بر تلاش‌های توسعه‌ای آنها تأثیر گذاشته است. تهاجم سال 2003 به رهبری ایالات متحده باعث تلفات جانی، تخریب زیرساخت‌ها و آواره شدن اجباری ده‌ها هزار غیرنظامی از جمله زنان و کودکان شد. این جنایات آسیب‌پذیری زنان را برای ایجاد یا بدتر کردن اختلالات روانی موجود افزایش داد. (Younis, M. S., & Khudhiar Lafta, R., 2021, ص 983)

زنان از طریق نوشته‌های فمینیستی سعی در توصیف و بیان مکان و به تصویر کشیدن خشونت وقایع موجود در آن، اعم از واقعی و یا تخیلی داشتند. برخی از آنها صفحاتی هستند که جزئیات مکان را توصیف می‌کنند، در حالی که برخی دیگر توصیف خود را در حین بازگویی وقایع رمان درج می‌کنند. (زینب عبدالمهدی، 2020، ص 80). در خصوص موضوع نقاب در ادبیات فمینیستی عربی معاصر، آن را می‌توان به عنوان یک تکنیک مدرن در ساختار ادبی به حساب آورد. که آثار فمینیستی بطور خاص به آن می‌پردازد. این یک ابزار هنری است که قدمتی به اندازه فرآیند خلاقیت دارد، اما نویسنده فمینیست آن را به هزینه تجربه نویسندگی خود به شکلی ملموس رد کرده است تا از فصاحت و وضوح به ابهام گذر کند. تلاش مجدانه اش برای خلق وسایل هنری جدید، غنی ساختن زبان بیانی آن و کاهش تغزل و صراحت در گفتار و بیان، به ویژه در برخورد با مسائل ممنوعه، که نباید در میان جامعه مردانه استکبار، در کنار گذاشتن او از نوشتن و اعمال خلاقیت هایش تلاش کند. از سوی دیگر، نویسنده فمینیست به دنبال ایجاد سبکی متفاوت از نوشتار بر اساس تغییر شیوه غالب، بر اساس برنامه‌ای خط‌کشیده شده است که هدف آن طرد اقتدار مردسالارانه حاکم بر ادبیات در شکل کلی آن است. رهایی و آزادی زن از قیود و بندهایی که مانع خلق آثار و تفکراتش می‌شود و در نتیجه رهایی قلمش از کنترل مردانگی. ویژگی‌های این سبک جدید به دلیل شهامت زن و وسوسه نفوذ او به دنیای نویسندگی با تکیه بر آگاهی از دانش، مبتنی بر آشکار ساختن پنهان‌ها و آشکار ساختن ناگفته‌ها از طریق فریب، در صحنه ادبی ظاهر شد. متن مردانه و ظفره رفتن از آن، بر اساس یک استراتژی استوار، نویسنده فمینیست با تکیه بر اشکال مختلف اقناع از نام مستعار گرفته تا جنسیت بین متون، با گذر از روی مردانه، تارهای آن را با دقت بالا و ظرافت بسیار بافته است. و نوشتن با بدن که جامعه مردانه نمی‌تواند رمزهای آن را رمزگشایی کند. او در همه اینها به دنبال رد ادعاهای فرهنگی مبنی بر مردانه بودن ادبیات و اثبات هویت زنانه آن و حضور خود در عرصه خلاقیت است. (عایشونه و همکاران، 2022، ص 60)

نتیجه گیری

باتوجه به آنچه نوشته شد در می‌یابیم که نویسندگان زن اعم از ایرانی و عراقی، در آغاز با پیروی کردن از روش مردانه روش خود را آغاز نموده‌اند و در قالب شکل‌های جنسیتی متحمل شدن و به آنها فکر کرده‌اند و به آفرینش آثار ادبی دست زده‌اند. شاعران و نویسندگان زن زیادی تاثیر گرفته از ایدئولوژی فمینیسم به فهم تازه و جدیدی از زنانگی دست پیدا کرده‌اند. و فریاد اعتراض در مقابل اختناق‌های جنسیتی قرار گرفتند. این موضوع در ادبیات انعکاس قابل ملاحظه‌ای از ظهور دختران و زنان در میدان داستان‌نویسی و رمان می‌باشد. ادبیات فمینیستی همواره به حمایت از اهداف و آرمان‌های فمینیستی چون حقوق برابر اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برای مردان و زنان می‌پردازد. این‌گونه ادبیات از نابرابری‌های حقوقی موجود در جامعه انتقاد می‌کند و در راستای اصلاح این نابرابری‌ها گام برمی‌دارد.

بنابراین آنچه در حیطه ادبیات در دوره‌های قدیم وجود داشته است. زنان با غلبه بر احساسات زنانه و به دور از احساسات افراطی به موقعیتی شایسته و عالی رسیده‌اند و بنابراین باید عنوان نمود که فراترهم رفته‌اند و در سال‌های هفتاد و هشتاد به درک متفاوتی از شخصیت فردی و جایگاه خود در جامعه رسیده‌اند و با راه یافتن به عصر مدرن و مواجهه با موضوعاتی مانند موضوع شخصیت، که از مقوله‌های ویژه این دوران است، به تعریف دوباره موقعیت و جایگاه خود در خانواده و جامعه پرداخته‌اند و از این جهت موضوعاتی از این قبیل را، که مفهوم اصلی آن افکارشان را تشکیل می‌دهد، در نوشته‌های داستانی و تالیفات خود مطرح و به ثبت رسانده‌اند. زنان نویسنده همواره در آثارشان به انزجار از این نابرابری‌های جنسیتی پرداخته‌اند و خواهان احقاق حق خود بوده‌اند.

لازم به ذکر است که تغییرات شگرف در حوزه زنان که بعد از تحولات سیاسی کشورها شکل گرفته‌اند، مدرنیته شدن جوامع می‌باشد رشد اقتصادی و تکنولوژی می‌باشد. باتوجه به این موضوع یکی از نتایج بدست آمده از جهان مدرن علی‌الخصوص نتایج انقلاب‌های صنعتی و فرهنگی جوامع موضوع زن و نگاهی تازه و جدید به جایگاه و حقوق او می‌باشد و همین موضوع سبب ورود نمادهای زنانه در ادبیات معاصر گردیده چه در ادبیات ایران و چه دنیای عرب تحولات اجتماعی در سطح گسترده شکل گرفته‌اند. برای نمونه می‌توان به انقلاب اسلامی یا سرنگونی حکومت بعثی اشاره کرد که از آن به عنوان دوران اقتدار و ثابت بودن جایگاه زنان در حیطه داستان‌نویسی می‌توان یاد کرد. به مرور و با گذشت زمان فرهنگ و منش مردسالارانه حاکم بر جامعه جای خود را به رویکرد توازن و برابری نیروهای اجتماعی می‌دهد در این دوره زنان، زبان خاص خود را برای نوشتن به دست آورده‌اند. و در برابر نابرابری‌ها و ناعدالتی‌ها قد علم کرده‌اند - چرا که در فرهنگ گذشته زنان بخش غایب جامعه محسوب می‌شدند - و با زبانی راسخ و محکم به نقد وضعیت موجود می‌پردازند. با همه این موارد زنان همواره در حال مبارزه با این نابرابری‌های جنسیتی و تبعیض‌ها می‌باشند و ادبیات بهترین وسیله برای ابراز احساسات در این حیطه می‌باشد.

منابع

1. بهبهانی ، سیمین (1402) گزینہ اشعار . انتشارات مروارید . چاپ سوم . تهران
2. پارساپور ، علی (1396) خوانش فمینیستی رمان اندوه جنگ با تکیه بر رابطه فرهنگی و نمادین. پژوهش نامه زنان
3. پیرزاد، زویا (1382) چراغ ها را من خاموش می کنم . تهران نشرمرکز .
4. جاسم حسین سلطان الخالدي & زينب دايع مطر . (2019). الأنا المتمردة في الشعر النسوي العراقي .
5. حسینی، مریم (۱۳۸۴). روایتی زنانه در داستان نویسی زنانه، کتاب ماه ادبیات و فلسفه، تیر ۱۳۸۴، شماره ۹۳.
6. نوالفقاری، حسن (1398) بررسی جایگاه زن و بحران خانواده در داستان معاصر دو رمان فمینیستی فارسی. کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی . دوره 43. صص 103-130
7. رادفر، ابوالقاسم (۱۳۸۴). زن و ادبیات سیاسی ایران، فصلنامه بانوان شیعه، شماره ۵.
8. رادفر، ابوالقاسم (۱۳۷۸). نگاهی گذرا بر فعالیت های بانوان داستان نویس در دو دهه اخیر، فصلنامه ادبیات داستانی، تابستان و پاییز ۱۳۷۸، شماره ۵۱.
9. رضایی، حمید .ظاهری عبدوند، ابراهیم (1394) بازتاب فعالیت های سیاسی زنان در ده رمان پساز انقلاب اسلامی. ادبیات معاصر پارسی . سال پنجم. شماره 2 (پیاپی 4)
10. زواریان، زهرا (۱۳۷۰) تصویر زن در ده سال داستان نویسی انقلاب اسلامی، تهران، حوزه هنری.
11. د.د. زينب عبد المهدي نعمة. (2020). وصف العنف وواقعية المكان وتخييله عن طريق الوصف السردى في الرواية النسوية العراقية. مجلة الفنون والأدب وعلوم الإنسانيات والاجتماع, (62), 68-80.
12. سلدن، رمان؛ ویدوسون، پیتر (۱۳۸۷). راهنمای نظریه ادبی معاصر، مترجم: عباس مخبر، چاپ چهارم، تهران، ناشر: طرح نو.
13. صالحی ، اکبر. سیدمهدی، سجادی. محمودنیا، علیرضا (1399) فمینیست و سیر تحول ان در ادبیات پس از انقلاب اسلامی. نشریه سبک شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب). دوره 13. شماره 3. پیاپی 49.
14. صادقیان، سمیرا (۱۳۹۰). مروری بر چند کتاب در حوزه نقد ادبی فمینیستی، کتاب ماه ادبیات، آبان ۱۳۹۰، شماره ۱۶۹.
15. عباسی ، خیام (1401) بازنمایی تجربه زیسته فمینیستی در داستان فارسی (نمونه مورد مطالعه : ترلان) نشریه تخصصی مطالعات داستانی . سال هفتم . شماره 2، پیاپی 20.
16. عبداللهیان، حمید؛ اجاق، زهرا (۱۳۸۵). نقش جریان های هویت ساز روشنفکری در توسعه حوزه عمومی ایرانی: تیپولوژی روشنفکران، فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۲۸.
17. عیشونة، سعیده، قریب، & رشید. (2022). القناع في الرواية النسوية العربية الجزائرية المعاصرة.

18. غلامحسین زاده، غلامحسین، طاهری، قدرت اله، و حسینی، سارا. (1391). سیر ادبیات زنان در ایران از ابتدای مشروطه تا پایان دهه هشتاد. همایش پژوهش های ادبی
19. فالودی، سوزان ترجمه زهره زاهدی (1372) اگر زنان بامردان برابرنویس چرا؟ مجله زنان. شماره 12
20. کار، مهرانگیز (1376) امنیت قضایی زنان در ایران. مجله ایران نامه. شماره 59
21. متحد، شیوا. حسن لی، کاووس. کیانی، حسین (1396) وجه زنانه ی نمادها در شعر معاصر فارسی و عربی (با نگاهی به شعر احمد شاملو و عبدالوهاب البیاتی) پژوهش های ادبیات تطبیقی دوره پنجم. شماره 1 (پیاپی 11)
22. مشیرزاده، حمیرا (1389) از جنبش تا نظریه اجتماعی تاریخ دو قرن فمینیسم. تهران. نشر پژوهش شیرازه
23. نازک ملائکه (1395) مسائل شعر معاصر. مترجمان فاطمه حبیبی درح. محبوبه حبیبی درح. انتشارات سخن گستر.
24. نامدار، لیل (1392) زن ستایی و زن ستیزی در شعر ماصر ایران و عرب. ادبیات تطبیقی. سال چهارم شماره 8
25. نجفیان، آزاده. حسامپور، سعید. پور گیو، فریده (1398) تحلیل انتقادی گفتمان های قدرت و جنسیت در آثار نویسندگان زن دهه ی هشتاد (ارسطویی، بیرزاد، وفی) فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه. دوره 10. شماره 38. شماره پیاپی 38. صص 149-168

26. Abou Rached, R. (2020). Pathways of solidarity in transit: Iraqi women writers' story-making in English translation. In *The Routledge Handbook of Translation, Feminism and Gender* (pp. 48-63). Routledge.
27. Reger, J. D. (2020). Ba'athist State Feminism: The General Federation of Iraqi Women in the Global 1970s. *Journal of Women's History*, 32(4), 38-62.
28. Abu-Haidar, F. (1998). A voice from Iraq: The fiction of Alia Mamdouh. *Women: A Cultural Review*, 9(3), 305-311.
29. Almahasheer, M. B. (2018). Feminism in the works of Fawziyya Abū Khālid. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*, 20(1), 6.
30. Thompson, L. (2015). Strange Bedfellows: The Crisis of Modernity in Najīb Maḥfūz's *Al-Qāhira al-jadīda*. *Middle Eastern Literatures*, 18(3), 264-282.
31. Thompson, L. (2015). Strange Bedfellows: The Crisis of Modernity in Najīb Maḥfūz's *Al-Qāhira al-jadīda*. *Middle Eastern Literatures*, 18(3), 264-282.
32. Younis, M. S., & Khudhiar Lafta, R. (2021). The plight of women in Iraq: Gender disparity, violence, and mental health. *International journal of social psychiatry*, 67(8), 977-983.
33. Gan, Ruth, et al. (2019) "Change is the only constant: The evolving role of women in the Islamic State in Iraq and Syria (ISIS)." *Women & Criminal Justice* 29.4-5 :204-220.

Republic Of Iraq
Ministry Of Higher Education and
Scientific Research
University Of Anbar

UNIVERSITY OF ANBAR JOURNAL FOR LANGUAGES AND LITERATURE

Quarterly Peer-Reviewed Scientific Journal
Concerned With Studies
And Research On Languages

ISSN : 2073 - 6614

E-ISSN : 2408 - 9680

Volume : (16) ISSUE : (2) FOR MONTH : *June*

YEAR: 2024